

Univerza v Ljubljani

Pravna fakulteta

**VARSTVO OZNAČB GEOGRAFSKEGA POREKLA V EVROPSKI UNIJI:
NA ČIGAVI STRANI JE PRAVO V PRIMERU ZAŠČITE TERANA?**

(magistrsko diplomsko delo)

Avtor: Tilen Zonta, dipl. pravnik (UN)

Mentor: izr. prof. dr. Klemen Podobnik, univ. dipl. prav., LL.M.

Ljubljana, september 2019

*Hvala mentorju, dr. Klemenu Podobniku, ki me je navdušil nad pravom intelektualne lastnine in
hvala dr. Maji Bogataj Jančič, ki me je vzela pod svoje okrilje in
mi dala praktičen vpogled v to pravno področje, ki je postalo moja velika strast.*

*Hvala družini, mami Petri in očetu Edvinu, bratoma Jakobu in Andreju,
babici Kseniji in dedku Milanu, za ljubezen in brezpogojno podporo ob študiju.*

*Hvala tudi najboljšima prijateljema, Timoteju in Tajdi, da sta mi ves čas stala ob strani.
Brez vaju bi mi najverjetneje vseeno uspelo, zagotovo pa se ne bi na študijski poti imel tako dobro!*

To delo je dano na voljo pod pogoji licence Creative Commons "Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna" (CC BY-NC-SA 4.0), ki je dostopna na spletni strani <https://cc4-sl-legalcode.legal.creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.sl>.

V skladu s to licenco je uporabnikom je dovoljeno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava izvirnega oziroma derivativnega avtorskega dela, vendar samo v nekomercialne namene, pod pogojem, da navedejo avtorja dela in da delijo izvirno oziroma derivativno avtorsko delo pod istimi pogoji.

POVZETEK

Naslov: **Varstvo označb geografskega porekla v Evropski uniji: na čigavi strani je pravo v primeru zaščite terana?**

Označbe geografskega porekla so pravice industrijske lastnine, ki sporočajo, od kod določeno blago izvira. Poreklo je pogosto povezano s kvaliteto ali drugimi lastnostmi produktov, zaradi česar so potrošniki za produkte, ki so označeni z označbami geografskega porekla pripravljeni plačati več denarja. Ker gre za izključno pravico, ki na trgu ustvarja monopol, v praksi pogosto prihaja do sporov. Tak spor je tudi spor glede zaščite terana, v katerem Slovenija zagovarja stališče, da je teran izključno slovensko vino oziroma označba porekla, do katere je upravičena zgolj Slovenija. Hrvaška na drugi strani zatrjuje, da gre za sorto vinske trte, ki se tradicionalno goji na Hrvaškem, v Sloveniji in Italiji, zato bi pridelovalci iz Hrvaške Istre morali biti upravičeni do izjeme, ki bi jim omogočala, da svoja vina označujejo z imenom te sorte.

Spor glede zaščite terana je skušala rešiti Evropska komisija, ki je z delegirano uredbo Hrvaški dovolila izjemo, čemur Slovenija nasprotuje, zato je na Splošno sodišče Evropske unije vložila ničnostno tožbo za razveljavitev sporne uredbe. Evropska komisija je najverjetneje v postopku sprejemanja izpodbijane uredbe prekršila številne postopkovne določbe. Ali je z vidika materialnega prava Slovenija do izključne pravice sploh upravičena, pa je drugo vprašanje. Magistrska naloga skuša na to vprašanje odgovoriti, tako da najprej predstavi pravni okvir, v katerega je spor umeščen. Analizi splošnih značilnosti označb geografskega porekla in pravnih virov mednarodnega, evropskega in nacionalnega prava, ki regulirajo označevanje vin, sledi predstavitev primera ter soočenje stališč slovenske in hrvaške strani. Na koncu se avtor postavi v vlogo sodnika in skuša poiskati pravilno, pa tudi pravično rešitev spora.

Ključne besede: pravo intelektualne lastnine, pravo industrijske lastnine, pravo Evropske unije, označbe geografskega porekla, geografske označbe, označbe porekla, ureditev na področju vin, zaščita terana

ABSTRACT

Title: Protection of geographical indications of origin in the European Union: on whose side is the law in the case of protecting teran?

Geographical indications of origin are industrial property rights that indicate where certain goods come from. Origin is often associated with the quality and other characteristics of the products. This is why consumers are willing to pay more for products labelled with geographical indications of origin. The fact that this is an exclusive right establishing monopoly on the market leads to different disputes. Such a dispute is also the conflict relating to the protection of teran, in which Slovenia claims that teran is a Slovenian wine or rather a designation of origin reserved exclusively to Slovenia. Croatia, on the other hand, argues that teran is a vine variety, traditionally cultivated in Croatia, Slovenia and Italy. Therefore, wine producers from Croatian Istria should be entitled to an exception that would allow them to label their wines with the name of the variety.

The European Commission tried to solve the dispute at hand with a delegated regulation allowing Croatia to take advantage of the exception. Slovenia, who disagrees with this decision, has brought an action before the General Court of the European Union seeking annulment of the contested regulation. The European Commission has most likely violated a number of procedural provisions in the process of adopting the regulation. Whether Slovenia is entitled to an exclusive right in terms of substantial law is another question. The master's thesis tries to answer this question by first presenting the legal framework of the dispute. The analysis of the general characteristics of geographical indications of origin and the legal sources of international, European and national law governing the labeling of wines is followed by the presentation of the case and the confrontation of the arguments of Slovenia and Croatia. In the end, the author positions himself in the role of a judge and tries to find a correct and a just decision.

Key words: intellectual property law, industrial property law, European Union law, geographical indications of origin, geographical indication, designation of origin, regulations of wines, protection of teran

KAZALO VSEBINE

1. Uvod	7
2. Splošno o označbah geografskega porekla	8
2.1. Zgodovinski razvoj	8
2.2. Problematika poimenovanja	9
2.3. Različne vrste označb geografskega porekla	11
2.3.1. Vrste glede na predmet varstva	11
2.3.2. Vrste glede na način, kako so označbe izražene	12
2.3.3. Vrste glede na to, na kaj označbe napotujejo	12
2.3.4. Neprave označbe geografskega porekla	13
2.4. Značilnosti označb geografskega porekla	13
2.4.1. Teritorialni in kolektivni značaj	14
2.4.2. Splošna načela	14
2.4.3. Razmerje z znamkami	14
2.4.4. Pogoji za priznanje varstva	15
2.4.4.1. Razlikovalni učinek	15
2.4.4.2. Materialnopravni kriterij	15
2.4.4.3. Formalnopravni kriterij	15
2.4.5. Sistemi varstva	16
2.4.5.1. Sistem registracije	16
2.4.5.2. Sistem uporabe	16
2.4.5.3. Sistem varstvo prek drugih vej prava	16
2.4.5.3.1. Varstvo prek prava znamk	17
2.4.5.3.2. Varstvo prek konkurenčnega prava	17
2.4.6. Obseg varstva	17
3. Pravna ureditev	17
3.1. Mednarodni viri	18
3.1.1. Pariška konvencija	18
3.1.2. Madridski sporazum	18
3.1.3. Lizbonski sporazum	19
3.1.4. TRIPS	20
3.2. Viri prava EU	21
3.2.1. Primarno pravo	21
3.2.1.1. Pogodba o EU	22
3.2.1.2. Pogodbo o delovanju EU	22
3.2.2. Sekundarno pravo	22

3.2.3. Sodna praksa Sodišča EU	25
3.2.3.1. Sekt (12/74)	25
3.2.3.2. Karl Prantl (C-16/83)	26
3.2.3.3. Rioja I (C-47/90) in Rioja II (C-388/95)	27
3.2.3.4. Tokaj (C-347/03)	29
3.2.3.5. Port Charlotte I (T-659/14) in Port Charlotte II (C-56/16 P)	31
3.3. Nacionalni viri	33
3.3.1. Splošna ureditev	33
3.3.2. Ureditev na področju vin	34
4. Primer zaščite terana	36
4.1. Zaščita terana v RS	36
4.2. (Ne)upravičenost uporabe pojma "teran" za označevanje vina s Hrvaške	38
4.3. Delegirana uredba Evropske komisije	39
4.4. Priporočilo evropske varuhinje človekovih pravic	40
4.5. Tožba RS zoper Evropsko komisijo pred Splošnim sodiščem EU	41
4.6. Širši argumenti obeh strani in njihova evalvacija	43
4.6.1. Ostali argumenti Slovenije	43
4.6.2. Argumenti Hrvaške	44
4.6.3. Na čigavi strani je pravo v primeru zaščite terana?	45
5. Zaključek	49
6. Seznam literature in virov	49
6.1. Monografije	49
6.2. Članki in strokovna literatura	50
6.3. Internetni viri	51
6.4. Pravni viri	52
6.4.1. Mednarodni viri	52
6.4.2. Viri prava EU	52
6.4.2.1. Primarna zakonodaja EU	52
6.4.2.2. Sekundarna zakonodaja EU	53
6.4.2.3. Sodna praksa Sodišča EU in Splošnega sodišča EU	54
6.4.3. Nacionalni viri	55
6.4.3.1. Tuji zakoni in podzakonski predpisi	55
6.4.3.2. Domači zakoni	55
6.4.3.3. Domači podzakonski predpisi	55

1. Uvod

Označbe geografskega porekla so pravice intelektualne, natančnejše industrijske lastnine, ki izbranim produktom pripisujejo določen sloves glede na njihov izvor. Z izključno pravico do uporabe teh označb so subjekti, ki iz zadevnega območja prihajajo in te produkte proizvajajo, nagrajeni za trud, ki so ga vložili v zagotavljanje njihove visoke kvalitete. Prav zaradi zjamčene kakovosti so potrošniki za proizvode z označbo geografskega porekla pripravljeni odšteti več kot bi sicer za podobne proizvode na trgu, ki niso opremljeni s takimi oznakami. Pravo označb geografskega porekla je v tem smislu namenjeno tudi varstvu potrošnikov, da glede resničnega porekla blaga niso zavedeni.

Klasičen primer označbe geografskega porekla je sloviti šampanjec, za katerega vsi vemo, da to ni navadna penina, ampak samo tista, ki prihaja iz francoske vinske regije *Champagne*. V Sloveniji so take označbe denimo ekstra deviško oljčno olje Slovenske Istre, bovški sir in kraški pršut. Mar se ne bi zraven prilegel tudi en kozarec terana?

Primer zaščite terana, ki je pred nekaj leti razburil tako slovensko kot tudi hrvaško javnost, je z vidika prava intelektualne lastnine posebno zanimiv, ker temelji na vprašanju, ki ga je dr. Jože Mencinger hudomušno označil kot klasični spor o kuri in jajcu, oziroma v našem primeru o trti in vinu.¹ Po vstopu Slovenije v Evropsko unijo se je na evropski ravni registrirala označba porekla za vino z nazivom "teran", pridelano na Krasu, do uporabe katere je upravičena zgolj Slovenija. Hrvaška naj bi isto ime v Istri tradicionalno uporabljala za sorto vinske trte, zato si je po vstopu v Unijo izborila izjemo do označevanja svojega vina z oznako "teran" kot sorte. Slovenija v tem sporu zastopa stališče, da je vino teran izključno slovensko vino, pridelano iz sorte refošk, hrvaška stran pa trdi, da gre v resnici za avtohtono sorto teran, zato Slovenija ne bi smela imeti monopola nad sporno označbo.

Namen te magistrske naloge je predstaviti pravni okvir, ki ga ponuja pravo Evropske unije za zaščito označb geografskega porekla na področju vin, ter ga aplicirati na konkreten primer. V prvem, teoretičnem delu se bom zato najprej na splošno posvetil označbam geografskega porekla; na kratko se bom sprehodil skozi njihov zgodovinski razvoj, osvetlil problematiko poimenovanja, predstavil različne vrste označb, ki se v teoriji pojavljajo, ter opredelil njihove bistvene značilnosti. Nato bom obravnaval različne pravne vire, ki zaščito zagotavljajo, od mednarodne ureditve, prava Evropske

¹ Mencinger: Poslušnost, neznanje ali oboje (2017), str. 24

unije, vključno s sodno prakso Splošnega sodišča in Sodišča Evropske unije, do nacionalne ureditve v Republiki Sloveniji, s poudarkom na virih, ki posebej urejajo zaščito vin.

V drugem, praktičnem delu se bom osredotočil na primer zaščite terana, tako da bom predstavil, kako se je zaščita v Sloveniji in na ravni Evropske unije vzpostavila, na kakšen način si je Hrvaška zagotovila izjemo in kako je Slovenija na to reagirala. Glede tožbe, ki jo je Slovenija nedavno vložila proti Evropski komisiji v sporu s Hrvaško, bom skušal čim bolj objektivno predstaviti stališča obeh strani, jih soočiti in presoditi, kdo ima na podlagi pravnih argumentov "bolj prav". Pri tem bo moja delovna hipoteza, da odgovor na to vprašanje verjetno ni tako enostaven, ampak je odvisen od različnih predpostavk, ki jih relevantna pravna ureditev postavlja. Na koncu bom podal bom svoje mnenje o zadevi in zaključil s sklepnimi ugotovitvami.

2. Splošno o označbah geografskega porekla

Označbe geografskega porekla za namene te magistrske naloge zajemajo poimenovanja blaga ali storitev, ki udeležencem na trgu, zlasti potrošnikom in proizvajalcem, sporočajo, od kod blago ali storitev izvira. Primarno torej geografske označbe porekla napotujejo na kraj izvora, sekundarno pa lahko sporočajo tudi druge lastnosti, ki so povezane z izvorom blaga ali storitev, zlasti njihovo kakovost.²

2.1. Zgodovinski razvoj

Pojav označb geografskega porekla je zgodovinsko pogojen z razvojem trgovine. Na določeni fazi razvoja le-te se je namreč začela vzpostavljati povezava med kvaliteto blaga in območjem izvora. Prvi dokazi o obstoju takih poimenovanj segajo v antiko. Izdelovalci opek v Egiptu so denimo z geografskimi označbami označevali svoje produkte. V antični Grčiji je bilo vino, pridelano na otoku Thasos in skladiščeno v amforah z oznako pridelovalca, bolj cenjeno kot ostala vina. Prve zacetke pravnega urejanja tega področja najdemo v rimskem pravu. S tožbo *actio injuriarum* ali *actio doli* bi bilo mogoče tožiti zaradi zlorabe označevanja blaga z geografskimi označbami. V srednjem veku so se začeli pojavljati t.i. cehovski znaki, ki so posredno sporočali tudi geografsko poreklo blaga, s čimer so cehi lahko regulirali kvaliteto izdelkov svojih članov.³

² Krisper-Kramberger: Varstvo označb geografskega porekla blaga (1980), str. 6-7

³ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015), str. 32-36

Varstvo označb geografskega porekla je bilo v srednjem veku najboljše razvito v Franciji na področju zaščite vina in sirov. Že na začetku 13. stoletja je bilo določeno, da mora biti na sodih vina, ki je bilo pridelano na območju mesta Gaillac, prisoten mestni grb. Sredi 14. stoletja je bila uvedena prepoved označevanja vina po območju, od koder ni izviralo.⁴ Iz tega obdobja izvirajo tudi prve zaščite geografske označbe porekla sira, in sicer francoskih sirov Comté in Roquefort v 13. in 14. stoletju.⁵ Do celovitejšega pravnega urejanja tega področja v Franciji je prišlo na začetku 20. stoletja.⁶ Francoska teorija je sprva menila, da gre pri označbi porekla za lastninskopravno pravico, vendar je to stališče kasneje opustila, ker je predmet varstva imaterialna dobrina, za zaščito katere pride v poštev *sui generis* pravica ali pravica industrijske lastnine.⁷

2.2. Problematika poimenovanja

V mednarodnih sporazumih, pravu Evropske unije⁸ (v nadaljevanju: EU) in nacionalnih zakonodajah držav članicah, sodni praksi in literaturi na področju označb geografskega porekla ni enotnega poimenovanja. Pariška konvencija za varstvo industrijske lastnine⁹ kot predmet varstva industrijske lastnine med drugim predvideva tudi "trgovinske označbe ali ime izvora" (ang. "*indications of source or appellations of origin*" oziroma fr. "*indications de provenance ou appellations d'origine*").¹⁰ Lizbonski sporazum o zaščiti označb porekla in njihovi mednarodni registraciji¹¹, kot izhaja že iz naslova, govori o "označbah porekla" (ang. "*appellations of origin*" oziroma fr. "*appellations d'origine*"). Ženevski akt Lizbonskega sporazuma o označbah porekla in geografskih označbah¹² varstvo razširja še na "geografske označbe" (ang. "*geographical indications*" oziroma fr. "*indications géographiques*").¹³ Madridski sporazum o preprečevanju lažnih ali zavajajočih oznak o poreklu blaga¹⁴

⁴ Petelin: Korenine in razvoj geografskih označb v Franciji (2004), str. 7

⁵ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015) str. 35

⁶ Petelin: Korenine in razvoj geografskih označb v Franciji (2004), str. 8

⁷ Krisper-Kramberger: Varstvo označb geografskega porekla blaga (1980), str. 25

⁸ Termin Evropska unija bo v tej magistrski nalogi upravljen tudi za druge oblike, pod katerimi se je entiteta pojavljala v preteklosti. *Mutatis mutandis* velja za termine pravo EU, Evropska Komisija in Sodišče EU oziroma Splošno sodišče EU.

⁹ Pariška konvencija za varstvo industrijske lastnine z dne 20. marca 1883, revidirana v Bruslju 14. decembra 1900, v Washingtonu 2. junija 1911, v Haagu 6. novembra 1925, v Londonu 2. junija 1934, v Lizboni 31. oktobra 1958 in v Stockholmu 14. junija 1967 (v nadaljevanju: Pariška konvencija)

¹⁰ 2. odstavek 1. člena Pariške konvencije

¹¹ Lizbonski sporazum o varstvu označb porekla in njihovi mednarodni registraciji z dne 31. oktobra 1958, revidiran v Stockholmu 14. julija 1967 in amandmiran 28. septembra 1979 (v nadaljevanju: Lizbonski sporazum)

¹² Ženevski akt Lizbonskega sporazuma o označbah porekla in geografskih označbah z dne 20. maja 2015 (v nadaljevanju: Ženevski akt)

¹³ točka (ii) 1. odstavka 2. člena Ženevskega akta

¹⁴ Madridski sporazum o preprečevanju lažnih ali zavajajočih oznak o poreklu blaga z dne 14. aprila 1891, revidiran v Washingtonu 2. junija 1991, v Haagu 6. novembra 1925, v Londonu 2. junija 1934 in v Lizboni 3. oktobra 1958 (v nadaljevanju: Madridski sporazum)

uporabi izraz “označba izvora” (ang. “*indication of source*” oziroma fr. “*indications de provenance*”).¹⁵ Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine¹⁶ pa ureja “geografske označbe” (ang. “*geographical indications*” oziroma fr. “*indications géographiques*”).¹⁷

Na področju prava EU Uredba št. 1151/2012¹⁸, ki najcelovitejše ureja označbe geografskega porekla za kmetijske proizvode in živila, loči med “označbo porekla” (ang. “*designation of origin*” oziroma fr. “*appellations d’origine*”) ¹⁹ in “geografsko označbo” (ang. “*geographical indication*” oziroma fr. “*indication géographique*”).²⁰ V primeru registracije na ravni EU govorimo o “zaščiteni označbi porekla” s kratico ZOP (ang. “*protected designation of origin*” s kratico PDO in fr. “*appellation d’origine protégée*” s kratico AOP) in o “zaščiteni geografski označbi” s kratico ZGO (ang. “*protected geographical indication*” s kratico PGI in fr. “*indication géographique protégée*” s kratico IGP).²¹ Bistvena razlika med pojmom je v intenzivnosti povezave, ki obstaja med lastnostmi proizvoda in njegovim izvorom.²² Pri označbi porekla so namreč značilnosti proizvoda pretežno ali izključno posledica določenega geografskega okolja z njegovimi naravnimi in človeškimi dejavniki, pri čemer je pomembno, da vse faze proizvodne potekajo na opredeljenem geografskem območju. Pri geografski označbi pa velja, da se značilnosti proizvoda pripisujejo predvsem njegovemu geografskemu poreklu ter da najmanj ena faza proizvodnje poteka na opremljenem geografskem območju.²³

V francoski zakonodaji, ki na področju označb geografskega porekla predstavlja najbolj celovit sistem, po katerem so se zgledevale tudi druge države članice,²⁴ se pojavljata zlasti pojma “*appellation d’origine* ²⁵ (*contrôlée* ²⁶ / *protégée* ²⁷)”, v slovenskem prevodu “(kontrolirana oziroma zaščiteni)

¹⁵ 2. odstavek 1. člena Madridskega sporazuma

¹⁶ Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine z dne 15. aprila 1994 (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*, v nadaljevanju: TRIPS)

¹⁷ 3. poglavje II. dela TRIPS

¹⁸ Uredba št. 1151/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. novembra 2012 o shemah kakovosti kmetijskih proizvodov in živil, Uradni list EU, št. L 343/1 (v nadaljevanju: Uredba št. 1151/2012)

¹⁹ 1. odstavek 5. člena Uredbe št. 1151/2012

²⁰ 2. odstavek 5. člena Uredbe št. 1151/2012

²¹ 3. odstavek 12. člena Uredbe št. 1151/2012

²² Sadrić: Zemljepisne oznake u vinskome sektoru Evropske unije (2017), str. 126

²³ 5. člen Uredbe št. 1151/2012

²⁴ Petelin: Korenine in razvoj geografskih označb v Franciji (2004), str. 22

²⁵ L431-1 člen francoskega potrošniškega zakona z dne 14. marca 2016, Uradni list Republike Francije, št. 2016-301 (v nadaljevanju: *Code de la consommation*)

²⁶ L431-3 člen *Code de la consommation*

²⁷ L722-1 člen francoskega zakona o intelektualni lastnini z dne 14. marca 2014, Uradni list Republike Francije, št. 2014-344 (v nadaljevanju: *Code de la propriété intellectuelle*)

označba porekla”, in “*indication géographique*²⁸ (*protégée*²⁹)”, v slovenščini “(zaščiten) geografska označba”. V teoriji se pogosto pojavlja tudi termin “*indication de provenance*”, ki ga francoska zakonodaja posebej ne ureja, gre pa po uradnem francoskem stališču za širše poimenovanje.³⁰

Slovenska zakonodaja v Zakonu o industrijski lastnini (ZIL-1)³¹ med pravice industrijske lastnine prišteva med drugim tudi “geografsko označbo”³². Zakon o kmetijstvu (ZKme-1)³³ loči med “označbami porekla” in “geografskimi označbami”,³⁴ Zakonu o vinu (ZVin)³⁵ pa govori o “geografskem poreklu”.³⁶

V literaturi in različnih ureditvah lahko naletimo tudi na izraze “ime porekla”, “geografsko poimenovanje”, “označba izvora”, “geografska oznaka” in podobno. Za namene te magistrske naloge bo kot krovni pojem, ki zajema vse vrste poimenovanj izvora blaga ali storitev uporabljen termin “označbe geografskega porekla” (ali geografske označbe porekla, na kratko označbe ali poimenovanja), ki zajema “označbo porekla” in “geografsko označbo” v skladu z definicijama, ki ju daje pravo EU.

2.3. Različne vrste označb geografskega porekla

Krovni pojem označb geografskega porekla zajema različne vrste in oblike poimenovanj glede na predmet varstva, glede na pojavno obliko ter glede na napotilo. Poleg tega je potrebno omeniti še nepravne označbe, med katere štejemo na primer fantazijske, generične in podobne označbe.

2.3.1. Vrste glede na predmet varstva

Označbe geografskega porekla lahko, podobno kot blagovne in storitvene znamke, v prvi vrsti razdelimo glede na to, ali varujejo neko blago ali so namenjene varstvu storitev. Blagovne označbe so v praksi neprimerljivo bolj pogoste in se ponavadi nanašajo na kmetijske produkte in živila. Poleg tega

²⁸ L721-2 člen *Code de la propriété intellectuelle*

²⁹ L722-1 člen *Code de la propriété intellectuelle*

³⁰ Petelin: Korenine in razvoj geografskih označb v Franciji (2004), str. 22

³¹ Uradni list RS, št. 51/06 in 100/13

³² 2. odstavek 1. člena ZIL-1

³³ Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12, 26/14, 32/15, 27/17 in 22/18

³⁴ 77. in 78. člen ZKme-1

³⁵ Uradni list RS, št. 105/06, 72/11, 90/12, 111/13 in 27/17

³⁶ 3. člen ZVin

lahko označbe ščitijo tudi nek nekmetijski produkt, ki je industrijske ali obrtne narave.³⁷ Primer takih produktov so švicarske ure, madžarski porcelan Herend in kamen iz Burgundije. Ker področje nekmetijskih produktov na ravni EU ni harmonizirano, pride v poštev zgolj zaščita z nacionalnimi zakonodajami držav članic.

Storitvene označbe so zelo redke in kot take tudi niso urejene v nobenem mednarodnem sporazumu, so pa možne v skladu z določenimi nacionalnimi ureditvami. Primer je geografska označba "*Porto Digital*" za storitve informacijske tehnologije iz brazilskega mesta Recife.³⁸

2.3.2. Vrste glede na način, kako so označbe izražene

Neposredne označbe so označbe geografskega porekla, ki vsebujejo ime geografskega območja, od koder izvirajo. Gre za zgodovinska in zemljepisna imena naravnih danosti (imena rek, jezer, hribov, gora, planot, nižin, itd.) kot tudi krajev ter ožjih in širših območij (vasi, mest, dežel, regij, držav, celo kontinentov). Pri tem ni nujno, da se poimenovanje sklada z administrativnimi in političnimi mejami, ampak je ključno, da gre za celoto, ki jo povezujeta predvsem geografska lega in podnebne danosti.³⁹

Posredne označbe na drugi strani ne vsebujejo imena geografskega območja, ampak nanj napotujejo prek percepcije potrošnika z različnimi grafičnimi upodobitvami (na primer slik, simbolov, silhuet, grbov, zastav), uporabe tujih črk in besed, znanih ljudi, ki prihajajo iz določenega kraja, posebne embalaže in podobno.⁴⁰ Klasični primeri posrednih označb so silhueta Eifflovega stolpa kot simbol Pariza oziroma Francije, upodobitev Mozarta, ki napotuje na Salzburg oziroma Avstrijo ter oblika *Bocksbeutel* steklenice, ki je značilna za vinsko regijo Frankonijo v Nemčiji.⁴¹

2.3.3. Vrste glede na to, na kaj označbe napotujejo

Enostavne označbe napotujejo zgolj na poreklo, torej med označbo in blagom ali storitvami obstaja neka geografska povezava.⁴² Enostavne označbe ustrezajo francoskim "*indications de provenance*".⁴³

³⁷ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015), str. 55

³⁸ *ibid.*, str. 55-56

³⁹ Krisper-Kramberger: Varstvo označb geografskega porekla blaga (1980), str. 13

⁴⁰ *ibid.*, str. 13-14

⁴¹ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015), str. 48-50

⁴² *ibid.*, str. 51

⁴³ Puharič: Zakon o industrijski lastnini s komentarjem (2003), str. 225

Kvalificirane označbe poleg porekla usmerjajo tudi na druge lastnosti, ki so posledica geografskega porekla, zlasti na kakovost blaga ali storitev. Pri tej vrsti označb geografskega porekla poleg geografske povezave obstaja tudi kvalitativna povezava med blagom ali storitvami in geografskim območjem, na katerega označba usmerja.⁴⁴ Kvalificirane označbe ustrezajo francoskim "*appellations d'origine*".⁴⁵

2.3.4. Neprave označbe geografskega porekla

Pri nepravni označbah gre za to, da poimenovanje vsebuje geografsko ime, vendar ne napotuje na to geografsko območje. Sem štejemo zlasti fantazijske označbe, pri katerih potrošniki blaga ali storitev ne povezujejo z geografskim imenom, s katerim je blago ali storitev poimenovana (tipičen primer je nalivno pero Mont Blanc). Ker torej ni geografske povezave, take označbe ne morejo biti varovane na področju označb geografskega porekla, lahko pa pride v poštev varstvo znotraj prava znamk.⁴⁶

Druga vrsta nepravih označb so generične označbe, kjer je uporaba geografske označbe prešla v poimenovanje določene vrste blaga ali storitev, zato do varstva niso več upravičene (na primer grška solata ali sir camembert).⁴⁷

Kot tretja kategorija lahko med neprave označbe štejemo tudi označbe, ki sicer vsebujejo geografsko ime, vendar blago ali storitve izvirajo iz nekega drugega območja (na primer napolitanke, ki bi jih sicer povezovali z italijanskim mestom Neapljem, vendar so v resnici avstrijske ali pa francoska solata, čeprav izvira iz Rusije).

2.4. Značilnosti označb geografskega porekla

Označbe geografskega porekla imajo številne značilnosti, ki jih bodisi ločujejo od drugih pravic intelektualne lastnine bodisi jih v to isto vejo prava združujejo. Zaradi podobnosti je posebej zanimivo razmerje označb z znamkami. V tej točki bodo osvetljena tudi splošna načela, osnovne predpostavke za zaščito ter različni sistemi in obseg varstva, ki ga nudijo geografske označbe porekla.

⁴⁴ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015), str. 51-52

⁴⁵ Puharič: Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1 UPB 1) s komentarjem (2003), str. 225-226

⁴⁶ Krisper-Kramberger: Varstvo označb geografskega porekla blaga (1980), str. 19

⁴⁷ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015), str. 101

2.4.1. Teritorialni in kolektivni značaj

Označbe geografskega porekla od drugih pravic industrijske lastnine (znamk, patentov, modelov, ipd.) loči predvsem kombinacija teritorialnega in kolektivnega značaja pravice. Pravica je namreč vezana samo na določeno geografsko območje, kar je sicer značilno za pravice industrijske lastnine, hkrati pa ne pripada posameznemu imetniku, ampak jo lahko uporabljajo vsi proizvajalci iz zadevnega geografskega območja, ki proizvajajo proizvode iste vrste v enakih naravnih in človeških pogojih.⁴⁸ Zaradi kolektivnega značaja označb geografskega porekla te pravice ni mogoče odsvojiti, licencirati ali podedovati, njeno trajanje pa časovno ni omejeno.⁴⁹

2.4.2. Splošna načela

Za označbe geografskega porekla veljajo določena načela, ki sicer veljajo tudi za blagovne in storitvene znamke. Načelo specialnosti predpostavlja, da velja varstvo označb geografskega porekla samo za blago in storitve, za katere je registrirano oziroma se uporablja. V skladu z načelom teritorialnosti je varstvo omejeno na določen teritorij v skladu s pravnim redom tega teritorija. Načelo primarnosti pa določa, da je varstvo zagotovljeno s trenutkom vložitve prijave oziroma z začetkom uporabe označbe geografskega porekla.⁵⁰

2.4.3. Razmerje z znamkami

Zanimivo je razmerje med geografskimi označbami porekla in znamkami, čeprav ne bo predmet podrobnejše obravnave v tej magistrski nalogi. Zaradi zaščite potrošnikov pred zavajajočimi praksami velja načela prepoved dvojne registracije.⁵¹ Večina nacionalnih zakonodaj kot tudi Uredba št. 2017/1001⁵² predhodno registracijo geografske označbe porekla predvideva kot absolutni in relativni razlog za zavrnitev registracije znamke in tudi kot razlog za razveljavitev že registrirane znamke.⁵³ V skladu s sodno prakso Sodišča EU pa velja, da prej registrirana geografska označba porekla preprečuje

⁴⁸ Krisper-Kramberger: Označbe geografskega porekla vin (1980), str. 341

⁴⁹ Ogorevc: Geografske označbe v Evropski uniji (2003), str. 12-13

⁵⁰ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015), str. 59-60

⁵¹ Repas: Pravo blagovnih in storitvenih znamk (2007), str. 48

⁵² Uredba št. 2017/1001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o blagovni znamki Evropske unije, Uradni list EU, št. L 154/1 (v nadaljevanju: Uredba št. 2017/1001)

⁵³ točka (j) 1. odstavke 7. člena, 6. odstavek 8. člena in (c) točka 1. odstavke 58. člena Uredbe št. 2017/1001

kasnejšo registracijo znamke, medtem ko kasnejša registracija geografske označbe porekla lahko soobstaja s prej registrirano znamko.⁵⁴

2.4.4. Pogoji za priznanje varstva

V teoriji se omenjajo številni pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, da lahko sploh govorimo o označbah geografskega porekla, oziroma da takim poimenovanjem priznamo pravno varstvo.

2.4.4.1. Razlikovalni učinek

Ker je funkcija geografskih označb porekla razlikovanje porekla blaga in storitev določenih proizvajalcev od porekla blaga in storitev drugih proizvajalcev, je ključno, da so taka poimenovanja distinktivna. Razlikovalni učinek v smislu geografskih označb porekla pomeni, da udeleženci na trgu na podlagi take označbe zadevno blago ali storitve lahko povezujejo z določenim območjem in specifičnimi lastnostmi in ga tako razlikujejo od drugega blaga in storitev.⁵⁵ Razlikovalnega učinka nimajo označbe, ki so generične.

2.4.4.2. Materialnopravni kriterij

Da razlikovalni učinek lahko nastopi, morajo biti udeleženci na trgu sposobni razumeti geografsko povezavo med lastnostmi blaga oziroma storitev in geografskim območjem. Predpogoj za to je, da mora geografska povezava sploh obstajati, kar štejemo kot materialnopravni kriterij za priznanje varstva geografskim označbam porekla.⁵⁶

2.4.4.3. Formalnopravni kriterij

Za priznanje statusa označbe geografskega porekla je potrebno, da je izpolnjen tudi formalnopravni kriterij, v skladu s katerim mora imeti *sui generis* pravica industrijske lastnine podlago v določenem aktu.⁵⁷

⁵⁴ Ilešič, Bernik: Vino in pravo EU (2017), str. 241

⁵⁵ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015), str. 46-47

⁵⁶ Ogorevc: Geografske označbe v Evropski uniji (2003), str. 6

⁵⁷ *ibid.*

2.4.5. Sistemi varstva

Glede na podlago za zaščito označb geografskega porekla ločimo tri sisteme varstva, in sicer sistem registracije, sistem uporabe in zaščita prek drugih vej prava.

2.4.5.1. Sistem registracije

V večini držav je za priznanje statusa označbe geografskega porekla potrebna njena formalna registracija. Po uspešno izvedenem postopku registracije se status označbe geografskega porekla nato prizna z zakonom, ki ga sprejme zakonodajalec (kot je to denimo v Franciji, Italiji in Španiji), ali pa z upravno odločbo oziroma dekretom, ki ga sprejme pristojni urad za varstvo industrijske lastnine (kot velja na primer v Estoniji, Rusiji in Kanadi).⁵⁸

2.4.5.2. Sistem uporabe

V določenih državah so označbe geografskega porekla varovane na podobnem principu kot avtorska dela, ki v večini jurisdikcij nastanejo brez formalnosti, v trenutku njihove stvaritve. Pri geografskih označbah seveda ne moremo govoriti o njihovi stvaritvi, ampak o začetku njihove uporabe v prometu, kar je seveda težje dokazati. S trenutkom, ko se neko poimenovanje začne uporabljati in izpolnjuje določene pogoje, mu pravo daje varstvo v obliki označbe geografskega porekla. To varstvo ima podlago bodisi v zakonu (denimo v zakonu, ki ureja znamke ali trgovinski zakon) bodisi v sodni praksi.⁵⁹

2.4.5.3. Sistem varstvo prek drugih vej prava

Izven prava označb geografskega porekla, večina držav nudi tudi varstvo znotraj drugih vej prava industrijske lastnine (zlasti prava znamk) ali celo znotraj drugih pravnih vej (najpogosteje prek konkurenčnega prava, lahko pa tudi prek prava označevanja, prava oglaševanja, prava varstva potrošnikov, carinskega prava, itd.).⁶⁰

⁵⁸ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015), str. 81-82

⁵⁹ *ibid.*, str. 83

⁶⁰ *ibid.*, str. 283-291

2.4.5.3.1. Varstvo prek prava znamk

Znotraj prava znamk pridejo za varstvo označb geografskega porekla v poštev predvsem kolektivne in certifikacijske znamke. Pri prvih gre za znake, ki razlikujejo blago ali storitve z določenimi značilnostmi, katerih imetnik je združenje proizvajalcev, druge pa predstavljajo znake, ki sporočajo, da blago ali storitve dosegajo določene standarde, kot je denimo kvaliteta.⁶¹

2.4.5.3.2. Varstvo prek konkurenčnega prava

Konkurenčno pravo prepoveduje dejanja nelojalne konkurence oziroma t.i. *passing off*. Za priznanje varstva v okviru konkurenčnega prava mora prizadeti udeleženec dokazati, da ima označba geografskega porekla določen sloves, ki ga potrošniki povezujejo z njegovim izvorom, da drugi subjekt ta sloves neupravičeno izkorišča za označevanje produktov, ki ne izvirajo iz zadevnega geografskega območja, s čimer ta zavaja potrošnike ter da mu je zaradi tega nastala škoda.⁶²

2.4.6. Obseg varstva

Geografske označbe porekla proizvajalcem, ki so upravičeni do varstva, dajejo pozitivna in negativna upravičenja. Pozitivne pravice obsegajo pravico do uporabe označbe za označevanje blaga ali storitev, pravico do ponujanja tega blaga ali storitev, oglaševanje ter njegovo uvažanje oziroma izvažanje pod zadevno oznako. Negativne pravice na drugi strani pomenijo, da lahko upravičeni proizvajalci drugim, ki ne izpolnjujejo predpisanih pogojev, preprečijo uporabo sporne geografske označbe porekla v prometu.⁶³

3. Pravna ureditev

Pravo geografskih označb porekla je prepleten sistem določb mednarodnih sporazumov, primarnega in sekundarnega prava EU, sodne prakse Sodišča EU ter nacionalnih zakonskih in podzakonskih predpisov. Gre torej za ureditev na treh stopnjah, in sicer na mednarodnopravni, evropski in nacionalni ravni.

⁶¹ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015), str. 85-86

⁶² Piano: Geografske označbe - kratek opis (2001), str. 89

⁶³ Mantrov: EU Law on Indications of Geographical Origin (2015), str. 65-66

3.1. Mednarodni viri

Na mednarodnopravni ravni obstajajo štiri multilateralni sporazumi, ki svojo pozornost posvečajo označbam geografskega porekla. Poleg tega obstajajo številni bilateralni mednarodni sporazumi, ki pa ne bodo predmet obravnave v tej magistrski nalogi.

3.1.1. Pariška konvencija

Označbe geografskega porekla so bile prvič omenjene v Pariški konvenciji, ki je bila sprejeta 20. marca 1883 in je stopila v veljavo 7. julija 1884, nazadnje pa je bila amandmirana 14. julija 1967 v Stockholmu. Republika Slovenija je konvencijo ratificirala.

Pariška konvencija pod industrijsko lastnino poleg patentov, modelov, blagovnih in storitvenih znamk ter drugih pravic, šteje tudi "trgovinske označbe in ime izvora". V skladu s konvencijo je treba industrijsko lastnino razumeti v širšem smislu, in sicer ne samo za produkte v industrijskem in trgovinskem sektorju, ampak tudi v kmetijstvu in ekstraktivnih industrijah ter za vse naravne in proizvedene produkte, na primer vino.⁶⁴

"Trgovinske označbe in ime izvora" v Pariški konvenciji niso definirane in posebej urejene, je pa kot dejanje neloyalne konkurence predvideno označevanje, ki bi utegnilo javnost spraviti v zmotu glede narave, proizvodnega procesa, značilnosti, primernosti za uporabo in količine blaga.⁶⁵

3.1.2. Madridski sporazum

Prvi mednarodni sporazum, ki je celoviteje uredil označevanje produktov z geografskim poreklom, je bil Madridski sporazum. Sporazum je bil sprejet na ravni Svetovne trgovinske organizacije 14. aprila 1891 in je stopil v veljavo 15. julija 1892. Republika Slovenija ni podpisnica tega sporazuma.

Madridski sporazum prepoveduje označevanje blaga z lažnimi ali zavajajočimi oznakami porekla, s katerimi je država podpisnica direktno ali indirektno označena kot država izvora blaga. Takšno blago

⁶⁴ 2. in 3. odstavek 1. člena Pariške konvencije

⁶⁵ 10bis člen Pariške konvencije

se ob uvozu zaseže, prepove se uvoz ali se zanj uporabijo druge sankcije v skladu z zakonodajo države uvoznice podpisnice.⁶⁶ Prepovedana je tudi uporaba označb v oglaševanju, ki bi zavajala javnost glede izvora blaga.⁶⁷ Določeno je, da nacionalna sodišča držav podpisnic odločajo o tem, katere oznake ne spadajo v obseg sporazuma zaradi njihove generičnosti. Regionalne oznake porekla vinskih izdelkov so iz tega pridržka izvzete.⁶⁸

3.1.3. Lizbonski sporazum

Ureditev iz Madridskega sporazuma je bila dopolnjena z Lizbonskim sporazumom, ki je bil sprejet 31. oktobra 1958 in je stopil v veljavo 25. septembra 1966. Republika Slovenija ni podpisnica tega sporazuma. Lizbonski sporazum vzpostavlja posebno unijo, znotraj katere države članice ščitijo označbe porekla, ki so priznane in zaščitene v državi izvora in registrirane pri Mednarodnem uradu pri Svetovni organizaciji za intelektualno lastnino (v nadaljevanju: Mednarodni urad).⁶⁹

V skladu z Lizbonskih sporazumom so "označbe porekla" geografska poimenovanja države, regije ali kraja, ki služijo označevanju produkta, ki izvira iz tega območja, in katerega kakovost in druge značilnosti so izključna ali bistvena posledica geografskega okolja, vključno z njegovimi naravnimi in človeškimi dejavniki. Registrirane označbe porekla preprečujejo neupravičeno uporabo, četudi je resničen izvor naveden ali če gre za prevod ali uporabo terminov kot so "vrsta", "tip", "posnemanje" in podobno.⁷⁰ Označba, ki ji je bilo podeljeno varstvo v eni izmed držav članic unije, v tej državi ne more postati generična, dokler je registrirana v državi izvora.⁷¹

Lizbonski sporazum ureja tudi postopek mednarodne registracije označb porekla pri Mednarodnem uradu. Postopek se začne na prošnjo, ki jo pristojnega organa države članice unije vložijo v imenu fizične ali pravne osebe, ki ima v skladu z nacionalno zakonodajo pravico uporabljati to označbo. Mednarodni urad vodi register označb porekla, ki so bile registrirane in jih redno objavlja v svojem

⁶⁶ 1. člen Madridskega sporazuma

⁶⁷ 3bis člen Madridskega sporazuma

⁶⁸ 4. člen Madridskega sporazuma

⁶⁹ 1. člen Lizbonskega sporazuma

⁷⁰ 2. in 3. člen Lizbonskega sporazuma

⁷¹ 6. člen Lizbonskega sporazuma

uradnem glasilu ter o vsaki registraciji obvesti pristojne organe držav članic. Slednji lahko v roku enega leta od prejema obvestila sporočijo, da varstva na njihovem ozemlju ne bodo priznali.⁷²

20. maja 2015 je Svetovna organizacija za intelektualno lastnino na mednarodni konferenci sprejela Ženevski akt, ki tudi mednarodnim organizacijam, kot je EU, omogoča, da postanejo pogodbenice Lizbonskega sporazuma.⁷³ Področje uporabe Lizbonskega sporazuma je bilo z Ženevskim aktom razširjeno na "geografske označbe". Gre za označbe, ki so sestavljene ali vsebujejo ime geografskega območja, ali druge označbe, ki se sklicujejo na tako območje, in ki določajo, da je poreklo blaga navedeno geografsko območje, pri čemer so določena kakovost, sloves ali druge značilnosti blaga predvsem posledica njegovega geografskega porekla.⁷⁴ Zanimivo je, da Ženevski akt definira tudi "geografsko območje", in sicer kot območje, ki zajema bodisi celotno ozemlje pogodbenice porekla bodisi regijo, okraj ali kraj v pogodbenici porekla. Niso izključena niti geografska območja porekla, ki zajemajo čezmejno geografsko območje ali njegov del.⁷⁵

3.1.4. TRIPS

Sporazum TRIPS prav tako nekoliko podrobneje ureja geografske označbe porekla v primerjavi s Pariško konvencijo in Madridskim sporazumom. Sporazum je bil sprejet v okviru Svetovne trgovinske organizacije 15. aprila 1994 in je v veljavi od 1. januarja 1995. Republika Slovenija je ena izmed ustanovitvenih članic TRIPS-a.

TRIPS "geografske označbe" definira kot označbe, ki povedo, da blago izvira iz teritorija države članice ali regije ali kraja znotraj tega teritorija, pri čemer lahko kvaliteto, sloves ali druge značilnosti blaga bistveno pripišemo geografskemu izvoru blaga. Sporazum glede geografskih označb prepoveduje vsakršno označevanje ali predstavljanje blaga, ki navaja ali namiguje, da blago izvira iz geografskega območja, ki ni kraj njegovega resničnega izvora, s čimer je javnost zavedena. Prav tako so prepovedana vsa dejanja nelojalne konkurence iz 10bis člena Pariške konvencije.⁷⁶

⁷² 5. člen Lizbonskega sporazuma

⁷³ točka (iii) 1. odstavka 28. člena Ženevskega akta

⁷⁴ točka (ii) 1. odstavka 2. člena Ženevskega akta

⁷⁵ 2. odstavek 2. člena Ženevskega akta

⁷⁶ 1. in 2. odstavek 22. člena TRIPS

Posebno varstvo je v TRIPS-u posvečeno geografskim označbam vin in žganih pijač. Države članice morajo preprečevati uporabo geografskih označb za vina in žgane pijače, ki ne izvirajo iz območja, na katerega napotuje geografska označba, četudi je resnični izvor označen ali gre za prevod ali so uporabljeni izrazi kot so "vrsta", "tip", "stil" in "posnemanje". Poleg tega sporazum predvideva vzpostavitev multilateralnega sistema obveščanja in registracije geografskih označb za vina.⁷⁷

Države članice sporazuma TRIPS se morajo pogajati za povečanje varstva posameznih geografskih označb vin in žganih pijač in ne smejo zmanjšati varstva geografskih označb, ki so veljale pred začetkom veljave sporazuma. Država članica svojim državljanom in prebivalcem lahko dovoli uporabo posamezne geografske označbe, ki identificira vina in žgane pijače druge države članice, za označevanje blaga ali storitev, za katere se je geografska označba na njenem območju uporabljala neprekinjeno vsaj 10 let ali v dobri veri pred podpisom TRIPS-a.⁷⁸

TRIPS določa tudi izjemo, v skladu s katero država članica ni zavezana zahtevati uporabo določb v zvezi z geografsko označbo katerekoli druge države članice, ki se nanaša na proizvode iz vinske trte, katerih ime je enako kot običajno ime za sorto grozdja, ki je predhodno obstajalo na ozemlju te države članice. Varstvo geografskih označb tudi ne velja za označbe, ki niso več zaščitene v državi izvora, ali se v tej državi ne uporabljajo več.⁷⁹

3.2. Viri prava EU

Regulacija označb geografskega porekla je bila na ravni EU postopna; najprej se je varstvo pojavilo v primarnih pravnih virih prava EU v skladu s sodno prakso Sodišča EU, nato je sledilo bolj podobno urejanje v sekundarnih pravnih virih.

3.2.1. Primarno pravo

Primarno pravo EU sestavljajo temeljne pogodbe, ki so jih sprejele države članice, med katerimi sta najbolj pomembni Pogodba o EU in Pogodba o delovanju EU. Ključno vlogo pri razlagi teh pogodb je v zgodnji fazi razvoja prava označb geografskega porekla na ravni EU odigralo Sodišče EU.

⁷⁷ 1. in 4. odstavek 23. člena TRIPS

⁷⁸ 1., 3. in 4. odstavek 24. člena TRIPS

⁷⁹ 6. in 9. odstavek 24. člena TRIPS

3.2.1.1. Pogodba o EU

Pogodba o EU⁸⁰ (v nadaljevanju: PEU) označb geografskega porekla neposredno ne omenja. Pomembna določba, ki jo PEU vsebuje, zlasti zaradi varstva industrijske in širše intelektualne lastnine nasploh, je 3. člen, ki vzpostavlja notranji trg.

3.2.1.2. Pogodbo o delovanju EU

Notranji trg je bolj podrobno urejen v Pogodbi o delovanju EU⁸¹ (v nadaljevanju: PDEU), ki v 23. členu vzpostavlja štiri temeljne svoboščine, tj. prost pretok blaga, oseb, storitev in kapitala. Zaradi prostega pretoka blaga so v skladu s 34. in 35. členom PDEU prepovedane količinske omejitve pri uvozu in izvozu ter vsi ukrepi z enakim učinkom.

36. člen PDEU določa, da so izjeme od te prepovedi lahko utemeljene na javni morali, javnem redu ali javni varnosti, varovanju zdravja in življenja ljudi, živali ali rastlin, varstvu nacionalnih bogastev z umetniško, zgodovinsko ali arheološko vrednostjo ali z varstvom industrijske in poslovne lastnine, pri čemer prepovedi ali omejitve ne smejo biti sredstvo za samovoljno diskriminacijo ali prikrito omejevanje trgovine med državami članicami. Sodišče EU je v zadevi *Rioja II*,⁸² ki bo predstavljena v nadaljevanju, potrdilo, da "varstvo industrijske in poslovne lastnine" zajema tudi varstvo označb geografskega porekla.⁸³ To pomeni, da lahko nacionalna ureditev na tem področju predstavlja izjemo od prepovedi količinskih omejitev in ukrepov z enakim učinkom.

3.2.2. Sekundarno pravo

Sekundarno pravo EU je v primerjavi s primarnim pravom na področju geografskih označb porekla sicer veliko bolj obsežno, vendar harmonizacija na tem področju še zdaleč ni zaključena. Ureditev namreč še zdaleč ne pokriva vseh možnih oblik geografskih označb porekla.⁸⁴

⁸⁰ Uradni list EU, št. C 326/01

⁸¹ *ibid.*

⁸² sodba Sodišča EU v zadevi *Kraljevina Belgija proti Kraljevini Španiji* (C-388/95) z dne 16. maja 2000 (v nadaljevanju: *Rioja II*)

⁸³ paragraf 54 *Rioja II*

⁸⁴ Za zaščito nekmetijskih produktov in storitev, denimo, se morajo države članice še vedno posluževati nacionalnih sistemov zaščite.

Za regulacijo geografskih označb porekla, ki so del skupne kmetijske politike, pridejo v poštev predvsem uredbe, ki predvidevajo različno ureditev glede na različne vrste produktov. Tako so geografske označbe porekla kmetijskih produktov in živil urejene v Uredbi št. 1151/2012, žgane pijače so pravno uokvirjene v Uredbi št. 110/2008⁸⁵, vina v glavnem v Uredbi št. 1308/2013⁸⁶, aromatizirana vina pa v Uredbi št. 251/2014⁸⁷. Ker je ureditev na ravni sekundarnega prava EU precej bolj kompleksna in ker namen te magistrske naloge osvetlitev ureditve zaščite geografskih označb porekla vin, bo v tej točki pozornost namenjena zgolj ureditvi na tem področju.

Ureditev trga z vinom ima za EU kot največjo svetovno proizvajalko in izvoznico vina poseben pomen.⁸⁸ Temelj današnje zaščite predstavlja Uredba št. 1493/1999⁸⁹, skupno ureditev kmetijskih trgov pa je prvič vzpostavila Uredba št. 1234/2007⁹⁰. Leta 2008 je bila z Uredbo št. 479/2008⁹¹ na ravni EU izvedena vinska reforma, ki jo je zahtevalo neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem po vinu, vse močnejši konkurenti na mednarodnem trgu ter potreba po izboljšanju ugleda evropskih vinarjev.⁹² Za izvajanje Uredbe št. 479/2008 sta bili leta 2009 sprejeti dve uredbi, in sicer Uredba št. 606/2009⁹³ in Uredba št. 607/2009⁹⁴. Slednja med drugim ureja tudi zaščitene geografske označbe porekla in v Prilogi XV določa seznam sort vinskih in njihovih sopomenk, ki se lahko uporabljajo na etiketah vina.

⁸⁵ Uredba št. 110/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. januarja 2008 o opredelitvi, opisu, predstavitvi, označevanju in zaščiti geografskih označb žganih pijač ter razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 1576/89, Uradni list EU, št. L 39/16

⁸⁶ Uredba št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov in razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 922/72, (EGS) št. 234/79, (ES) št. 1037/2001 in (ES) št. 1234/2007, Uradni list EU, št. L 347/671 (v nadaljevanju: Uredba št. 1308/2013)

⁸⁷ Uredba št. 251/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o opredelitvi, opisu, predstavitvi, označevanju in zaščiti geografskih označb aromatiziranih vinskih proizvodov in o razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 1601/91, Uradni list EU, št. L 84/14

⁸⁸ Peranić: *Evropsko pravno uređenje tržišta vina* (2017), str. 181-182

⁸⁹ Uredba Sveta (ES) št. 1493/1999 z dne 17. maja 1999 o skupni ureditvi trga za vino, Uradni list EU, št. L 179 (v nadaljevanju: Uredba št. 1493/1999)

⁹⁰ Uredba Sveta (ES) št. 1234/2007 z dne 22. oktobra 2007 o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode („Uredba o enotni SUT“), Uradni list EU, št. L 299/1 (v nadaljevanju: Uredba št. 1234/2007)

⁹¹ Uredba Sveta (ES) št. 479/2008 z dne 29. aprila 2008 o skupni ureditvi trga za vino, spremembi uredb (ES) št. 1493/1999, (ES) št. 1782/2003, (ES) št. 1290/2005 in (ES) št. 3/2008 ter razveljavitvi uredb (EGS) št. 2392/86 in (ES) št. 1493/1999, Uradni list EU, št. L 148/1 (v nadaljevanju: Uredba št. 479/2008)

⁹² E. Zirnstein: *Pregled zakonodaje na področju vinarstva* (2014), str. 6

⁹³ Uredba Komisije (ES) št. 606/2009 z dne 10. julija 2009 o določitvi nekaterih podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 479/2008 glede kategorij proizvodov vinske trte, enoloških postopkov in z njimi povezanih omejitev, Uradni list EU, št. L 193/1

⁹⁴ Uredba Komisije (ES) št. 607/2009 z dne 14. julija 2009 o določitvi nekaterih podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 479/2008 v zvezi z zaščitnimi označbami porekla in geografskimi označbami, tradicionalnimi izrazi, označevanjem in predstavitvijo nekaterih proizvodov iz vinskega sektorja, Uradni list EU, št. L 193/60 (v nadaljevanju: Uredba št. 607/2009)

Leta 2013 je bila z Uredbo št. 1308/2013 izvedena še ena reforma v okviru skupne kmetijske politike, ki pa ni prinesla korenitih sprememb v vinskem sektorju.⁹⁵ Ta uredba trenutno predstavlja najpomembnejši akt za ureditev vina na ravni EU, vključuje pa tudi sistem zaščite geografskih označb porekla. Uredba postavlja nekatere posebne zahteve za zaščito vinskih proizvodov, ki so posledica specifične narave teh proizvodov.

Pri označbi porekla obstajata poleg klasične zahteve, da so proizvodi pridelani na določenem geografskem območju ter da so kakovost in lastnosti proizvoda pretežno ali izključno posledica tega geografskega okolja z njemu lastnimi naravnimi in človeškimi dejavniki, dva dodatna pogoja, in sicer da grozdje, iz katerega so proizvodi proizvedeni, izvira izključno iz zadevnega geografskega območja, ter da so proizvodi pridobljeni iz sort vinske trte vrste *Vitis vinifera*.⁹⁶ Za geografske označbe, za katere je značilno, da je mogoče določeno kakovost, sloves ali druge lastnosti pripisati geografskemu poreklu, pa glede na specifikke vinskih proizvodov obstaja dodatna zahteva, da vsaj 85% grozdja, iz katerega so proizvodi proizvedeni, izvira izključno iz zadevnega geografskega območja, ter da so proizvodi pridobljeni iz sort vinske trte vrste *Vitis vinifera* ali s križanjem vrste *Vitis vinifera* z drugimi vrstami rodu *Vitis*.⁹⁷

Uredba št. 1308/2013 ureja postopek zaščite geografskih označb porekla, ki se začne tako, da vlagatelj, ki je načeloma le zainteresirana skupina proizvajalcev, vloži vso tehnično dokumentacijo v državi članici, od koder izvira označba geografskega porekla, ki se želi registrirati. V primeru, da se relevantno geografsko območje razteza čez več držav članic, je možno vložiti tudi skupno vlogo. Praviloma se v naslednjem koraku opravi predhodni nacionalni postopek, v sklopu katerega država članica vlogo pregleda in preveri, ali ta izpolnjuje vse predpisane predpostavke. Vloga se nato objavi, s čimer začne teči dvomesečni rok, v katerem lahko vsaka fizična ali pravna oseba z zakonitim interesom in stalim prebivališčem ali sedežem na ozemlju te države članice ugovarja zaščiti. Če je predhodni postopek v državi članici uspešno izveden, zadevo preuči še Evropska komisija, ki prav tako preveri, ali so osnovne predpostavke izpolnjene in če so, se vloga objavi v Uradnem listu EU. S tem se odpre dvomesečni ugovorni postopek, v katerem lahko ugovarjajo države članice, tretje države ali fizične oziroma pravne osebe z zakonitim interesom in prebivališčem oziroma sedežem v EU. Evropska komisija dokončno odloči z izvedbenim aktom o prenosu zaščite geografske označbe

⁹⁵ Ilešič Bernik: *Vino in pravo EU* (2017), str. 240

⁹⁶ točka (a) 1. odstavka 93. člena Uredbe št. 1308/2013

⁹⁷ točka (b) 1. odstavka 93. člena Uredbe št. 1308/2013

porekla na raven EU.⁹⁸ Zaščita se zabeleži v javno dostopnem elektronskem registru zaščitenih označb geografskega porekla za vino. Po že zaključeni registraciji na ravni EU lahko pride do sprememb specifikacije proizvoda in do preklica zaščite s strani Evropske komisije na lastno pobudo ali na podlagi ustrezno utemeljene zahteve države članice, tretje države ali fizične oziroma pravne osebe z zakonitim interesom.⁹⁹

3.2.3. Sodna praksa Sodišča EU

V nadaljevanju bodo predstavljene nekatere najpomembnejše odločitve Sodišča EU oziroma Splošnega sodišča EU s področja geografskih označb porekla s poudarkom na sodni praksi na področju zaščite vin.

3.2.3.1. *Sekt* (12/74)¹⁰⁰

V zadevi *Sekt* je nemški zakon, ki je urejal vinske proizvode, med drugim dodelil geografsko označbo "Sekt" nemškimi penečim vinom, ki so izpolnjevala določene kriterije glede kvalitete. Tuja vina so lahko uporabila poimenovanje samo, če je bila nemščina uradni jezik v tej državi.¹⁰¹

Evropska komisija je zato tožila Nemčijo, češ da so tuji proizvajalci primorani za označevanje svojih produktov uporabljati označbe, ki so manj cenjene ali celo potrošnikom neznane, s čimer so zaradi tega v slabšem položaju v primerjavi z domačimi proizvajalci. Nemčija je ukrep opravičevala z zaščito proizvajalcev pred nelojalno konkurenco in potrošnikov pred zavajanjem glede porekla blaga, Evropska komisija pa je ugovarjala, da ukrep ni nujen.¹⁰²

Sodišče EU je reklo, da geografske označbe porekla lahko izpolnjujejo svoj namen samo, če ima proizvod določene specifične značilnosti, ki so posledica dejstva, da proizvod izvira iz določenega geografskega območja. Zlasti označbe porekla morajo proizvodu podeliti takšne kvalitete, ki so sposobne produkt razločevati od ostalih produktov.¹⁰³

⁹⁸ 94. do 99. člen Uredbe št. 1308/2013

⁹⁹ 104. do 106. člen Uredbe št. 1308/2013

¹⁰⁰ sodba Sodišča EU v zadevi *Evropska komisija proti Federativni republiki Nemčiji* (12/74) z dne 20. februarja 1975 (v nadaljevanju: *Sekt*)

¹⁰¹ paragraf 2 *Sekt*

¹⁰² paragraf 3 *Sekt*

¹⁰³ paragraf 7 *Sekt*

Sodišče EU je nadalje povedalo, da območje izvora, ki je definirano na podlagi teritorija države ali jezikovnih kriterijev, ne more predstavljati geografskega območja za zaščito označbe porekla. Naravne značilnosti surovin za proizvod končnih proizvodov se lahko tudi ne ujemajo z državno mejo. V primeru vinskih proizvodov naravne danosti območja izvora, kot je recimo grozdje, iz katerega so proizvodi narejeni, odigrajo pomembno vlogo za opredelitev njihove kvalitete in ostalih značilnosti. Metoda proizvodnje sama po sebi ne zadostuje za določitev izvora, saj se lahko ista metoda uporablja tudi v drugih geografskih območjih. Na podlagi argumentov, ki jih je predstavila Nemčija, Sodišče EU ni moglo zaključiti, da ima "Sekt" zaradi metode proizvodnje značilnosti, ki bi ga naredile tipično nemškega.¹⁰⁴

Nemčija je obstoj označbe porekla skušala upravičiti z anketami, ki naj bi dokazovale, kako produkt dojemajo nemški potrošniki, vendar je Sodišče EU ugotovilo, da "Sekt" nima značilnosti, ki bi ga bile sposobne razlikovati od podobnih produktov glede geografskega izvora, zato take ankete same po sebi ne morejo utemeljiti obstoja označbe porekla.¹⁰⁵ Ker torej sploh ne gre pravico industrijske lastnine, se Nemčija ne more sklicevati na izjemo iz 36. člena Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti¹⁰⁶ (v nadaljevanju: Pogodbe EGS),¹⁰⁷ zato je Sodišče EU štelo, da je Nemčija delovala v nasprotju s prepovedjo ukrepov z enakim učinkom kot količinske omejitve iz 30. člena Pogodbe EGS,¹⁰⁸ s čimer je kršila svoje obveznosti iz pogodbe.

3.2.3.2. *Karl Prantl (C-16/83)*¹⁰⁹

Šlo je za kazenski postopek proti posamezniku, ki je v Nemčijo uvažal italijansko vino v steklenicah, ki so bile zelo podobne obliki indirektna geografske označbe *Bocksbeutel* steklenice iz nemške regije Frankonije. Nekoliko bolj okrogle steklenice s krajšim vratom so več kot stoletje tradicionalno uporabljali tudi v italijanski provinci *Trentino Alto Adige*. Nemška zakonodaja je določala, da je lahko samo kvalitetno vino iz Frankonije ustekleničeno v *Bocksbeutel* steklenicah.¹¹⁰

¹⁰⁴ paragrafi 8 do 10 *Sekt*

¹⁰⁵ paragraf 12 *Sekt*

¹⁰⁶ Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (Rimska pogodba) z dne 25. marca 1957

¹⁰⁷ paragraf 15 *Sekt*

¹⁰⁸ 30. člen Pogodbe EGS ustreza 34. členu PDEU (prepoved količinskim omejitvam pri uvozu in ukrepi z enakim učinkom) in 36. člen Pogodbe EGS ustreza 36. členu PDEU (izjema od prepovedi).

¹⁰⁹ sodba Sodišča EU v zadevi *Kazenski postopki proti Karlu Prantlu (C-16/83)* z dne 13. marca 1984 (v nadaljevanju: *Karl Prantl*)

¹¹⁰ paragrafi 2 do 5 *Karl Prantl*

V zadevnem kazenskem postopku je deželno sodišče v Münchnu (*Landgericht München II*) na Sodišče EU naslovilo dve predhodni vprašanji, in sicer, ali nemška zakonodaja pomeni količinsko omejitev na uvoz, ki jo 30. člen Pogodbe EGS prepoveduje ter ali je taka omejitev upravičena na podlagi 36. člena.¹¹¹ Preliminarno se je Sodišče EU opredelilo do pravne veljave nacionalnega prava v primerjavi s pravnim redom, ki ga vzpostavlja EU. Pravila so skupni organizaciji trga vina tvorijo celovit sistem, zato države članice na tem področju niso več pristojne, razen če pravo EU izrecno določa drugače.¹¹²

Sodišče EU je reklo, da nemška zakonodaja, ki uporabo določene oblike steklenice dovoljuje samo proizvajalcem domačih vin, slednje postavlja v boljši položaj v primerjavi s proizvajalci drugih držav članic, ki tradicionalno stekleničijo svoje vino v steklenicah, ki so identične ali zelo podobne oblike.¹¹³ Čeprav se zakonodaja uporablja tako za domače kot za uvožene proizvode, je protekcionistična, zato spada v obseg 30. člena Pogodbe EGS.¹¹⁴

Glede upravičenosti ukrepa na podlagi izjeme iz 36. člena Pogodbe EGS pa je Sodišče EU reklo, da zadevni ukrep ne more biti upravičen na podlagi javne politike, ne glede na to, ali gre za kazenske sankcije. Ukrep tudi ne more biti utemeljen z zaščito industrijske lastnine na temelju, da take steklenice tradicionalno uporabljajo domači proizvajalci, če identične ali podobne steklenice uporabljajo tudi v drugih državah članicah v skladu s pošteno in tradicionalno prakso za trženje vin, ki so proizvedena v tej državi članici.¹¹⁵

3.2.3.3. *Rioja I (C-47/90)*¹¹⁶ in *Rioja II (C-388/95)*

V zadevi *Rioja I* je šlo za prodajo določene količine vina *Rioja*¹¹⁷ belgijskemu kupcu. Španski prodajalec je po sprejemu ponudbe kupca obvestil, da mu lahko v skladu s špansko zakonodajo proda samo petino prvotno naročene količine vina. Kupec je zaradi tega tožil prodajalca na izpolnitev pogodbe pred bruseljskim trgovinskim sodiščem (*Tribunal de Commerce*).¹¹⁸

¹¹¹ paragraf 9 *Karl Prantl*

¹¹² paragraf 12 *Karl Prantl*

¹¹³ paragraf 22 *Karl Prantl*

¹¹⁴ paragraf 24 *Karl Prantl*

¹¹⁵ paragraf 38 *Karl Prantl*

¹¹⁶ sodba Sodišča EU v zadevi *Établissements Delhaize Frères et Compagnie Le Lion SA proti Promalvin SA in AGE Bodegas Unidas SA (C-47/90)* z dne 9. junija 1992 (v nadaljevanju: *Rioja I*)

¹¹⁷ Vino *Rioja* je imelo v skladu s špansko zakonodajo poseben status označbe porekla ("*denominación de origen calificada*").

¹¹⁸ paragrafi 3 do 4 in 8 *Rioja I*

V postopku pred nacionalnim sodiščem, sta je pojavili dve preliminarni vprašanji, ki sta prišli pred Sodišče EU, in sicer, ali nacionalna zakonodaja, pomeni ukrep z enakim učinkom kot količinske omejitve na izvoz iz 34. člena Pogodbe EGS¹¹⁹ ter ali se lahko posameznik sklicuje na kršitev te določbe v postopku proti drugemu posamezniku.¹²⁰

Sodišče je nacionalno določbo, ki omejuje izvoz določene količine vina v druge države članice, ne predvideva pa količinskih omejitev za prodajo vina med podjetji znotraj regije produkcije, brez posebne argumentacije kvalificiralo kot ukrep iz 34. člena Pogodbe EGS.¹²¹ Tak ukrep je lahko na podlagi 36. člena Pogodbe EGS upravičen na podlagi zaščite industrijske lastnine, če je potreben, da registrirana označba porekla izpolnjuje specifično funkcijo.¹²²

Španska vlada je v postopku skušala sodišče prepričati, da je vino, ki ima status "*denominación de origen calificada*" ustekleničeno na območju, kjer je bilo proizvedeno in da so nacionalna pravila del politike za izboljšanje kvalitete vina. Sodišče EU teh argumentov ni sprejelo, kajti zgolj obveznost, da je vino ustekleničeno na določenem območju, samo po sebi ne more vplivati na njegovo kvaliteto.¹²³ Sodišče je tako zaključilo, da gre za ukrep s podobnim učinkom kot količinske omejitve, ki ni upravičen v skladu s 36. členom Pogodbe EGS.¹²⁴

Glede drugega vprašanja je Sodišče EU reklo, da je 34. člen Pogodbe EGS neposredno uporaben in da posameznikom podeljuje pravice, ki jih države članice morajo ščititi, zato se posamezniki v postopkih proti drugim posameznikom nanje lahko sklicujejo pred sodišči držav članic.¹²⁵

Ker Španija sporne zakonodaje ni razveljavila, je Belgija proti njej uvedla postopek zaradi neizpolnitve obveznosti. Belgiji so se na strani tožnika pridružile Danska, Nizozemska, Finska in Velika Britanija. Italija, Portugalska in Evropska komisija so kot intervenienti podprli Španijo. Slednja je vztrajala, da njena zakonodaja v ničemer ne omejuje izvoza vina *Rioja*, ampak da je njen izključni namen in učinek prepoved nepravilne in nekontrolirane uporabe označbe porekla. Polnjenje vina s to označbo zunaj

¹¹⁹ 34. člen Pogodbe EGS ustreza 35. členu PDEU (prepoved količinskih omejitev pri izvozu).

¹²⁰ paragraf 9 *Rioja I*

¹²¹ paragraf 13 *Rioja I*

¹²² paragraf 16 *Rioja I*

¹²³ paragrafi 20 do 23 *Rioja I*

¹²⁴ paragraf 27 *Rioja I*

¹²⁵ paragrafa 28 in 29 *Rioja I*

La Rioja regije naj bi kršilo ekskluzivno pravico do uporabo označbe, ki pripada vsem proizvajalcem v regiji, ki izpolnjujejo pogoje za uporabo, med drugim, da so polnjeni v kletih znotraj regije.¹²⁶

Zadeva je še enkrat prišla pred Sodišče EU, ki je tokrat izpostavilo, da so kvaliteta in značilnosti *Rioja* vina rezultat kombinacije naravnih in človeških faktorjev, ki so povezani z geografskim območjem izvora. Da se navedene značilnosti ohranjajo, je potrebna določena stopnja nadzora.¹²⁷ Pravila, ki urejajo označbo porekla "*Rioja*", so lahko v tem pogledu, kljub določenim omejitvam trgovanja, v skladu s pravom EU, če je možno dokazati, da so nujna, sorazmerna in zmožna ohranjati stopnjo ugleda vina *Rioja*.¹²⁸

Sodišče EU se je postavilo na stran španskih argumentov in reklo, da so najboljši pogoji pri polnjenju vina vzpostavljeni, če polnjenje zagotavljajo podjetja iz regije, ki so strokovno podkovan, zlasti pa prepoznajo specifične značilnosti tega vina. Ta podjetja imajo tudi potrebno znanje, da bo kvaliteta ohranjena tudi pri prevozu vina. Sodišče EU je sledilo argumentom generalnega pravobranilca, da kontrola, ki je izvršena izven regije, ne more zagotoviti take kvalitete in avtentičnosti vina, kot tista, ki se izvrši v regiji.¹²⁹ Dodalo je, da je taka kontrola odgovornost proizvajalcev iz tega območja, ki imajo interes, da ohranjajo ugled na določeni stopnji.¹³⁰ Ukrep je torej nujen za doseg zastavljenih ciljev in nič bolj omejujoč kot drugi ukrepi, zato je upravičen.¹³¹

3.2.3.4. Tokaj (C-347/03)¹³²

V zadevi *Tokaj* je šlo za to, da je italijansko Ministrstvo za kmetijsko in gozdarsko politiko z dekretom izključilo uporabo izraza "*Tocai*" iz oznake "*Tocai friulano*" in "*Tocai italico*" za označevanje italijanskih vin. Italijanska izraza za avtohtono sorto vinske trte z območja *Collio goriziano*, ki daje belo suho vino, naj bi bila namreč v konfliktu z zaščiteno označbo porekla Madžarske za označevanje desertnega vina iz regije *Tokaji*.¹³³ V okviru spora med avtonomno deželo Furlanijo - Julijsko krajino in Regionalno

¹²⁶ paragraf 37 in 48 *Rioja I*

¹²⁷ paragraf 57 *Rioja II*

¹²⁸ paragraf 59 *Rioja II*

¹²⁹ paragrafi 65 do 67 *Rioja II*

¹³⁰ paragraf 73 *Rioja II*

¹³¹ paragraf 76 *Rioja II*

¹³² sodba Sodišča EU v zadevi *Regione autonoma Friuli-Venzia Giulia in Agenzia Regionale per lo Sviluppo Rurale (ERSA) proti Ministero delle Politiche Agricole e Forestali* z dne 12. maja 2005 (v nadaljevanju: *Tokaj*)

¹³³ paragrafi 1 do 3 in 52 do 55 *Tokaj*

agencijo za razvoj podeželja proti ministrstvu je bilo na Sodišču EU postavljenih osem predhodnih vprašanj. Za namene te magistrske naloge sta pomembni predvsem šesto in sedmo vprašanje.

S šestim vprašanjem je nacionalno sodišče vprašalo, ali je treba člene 22 do 24 TRIPS¹³⁴ razlagati tako, da se lahko v primeru enakozvočnosti med geografsko označbo in označbo za sorto vinske trte, vsaka od obeh oznak še naprej uporablja, če so bili zadevni pridelovalci glede uporabe v dobri veri ali so oznako uporabljali najmanj deset let pred podpisom TRIPS in ta oznaka jasno navaja državo, regijo ali območje porekla ter ne zavaja potrošnikov.¹³⁵ Glede zastavljenega vprašanja je Sodišče EU odgovorilo, da 24. člen TRIPS EU daje možnost, ne določa pa obveznosti zaščite enakozvočne geografske označbe oziroma sorte vinske trte, zato določba ne zahteva, da se ta označba lahko uporablja tudi v prihodnosti, ne glede na okoliščini dobre vere in predhodne uporabe.¹³⁶

V sedmem vprašanju predložitveno sodišče sprašuje, ali lastninska pravica iz 17. člena Listine EU o temeljnih pravicah¹³⁷ (v nadaljevanju: Listina EU) obsega tudi pravice intelektualne lastnine za označbe porekla vin in ali to varstvo nasprotuje temu, da se prizadetim proizvajalcem odvzame možnost uporabe izraza "*Tocai*" za označevanje italijanskih vin po preteku prehodnega obdobja. Sodišče EU je reklo, da v skladu z ustaljeno sodno prakso lastninska pravica ni absolutna in da je mogoče njeno izvrševanje omejiti, če se zasleduje cilje v splošnem interesu in če glede na te cilje ukrep ni nesorazmeren in nedopusten. Pri tem je treba upoštevati tudi 1. člen Dodatnega protokola št. 1 k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic¹³⁸ (v nadaljevanju: EKČP)¹³⁹ in posledično tudi sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, iz katere izhaja da mora ukrep urejanje uporabe premoženja za to, da bi bil upravičen, spoštovati načelo zakonitosti in zasledovati legitimni cilj s sredstvi, ki so razumno sorazmerna s ciljem.¹⁴⁰

Pri presoji sedmega vprašanja je Sodišče EU izpostavilo, da je namen predpisov EU na področju opisovanja in predstavitve vin zaščititi potrošnike pred napačnim označevanjem teh proizvodov,

¹³⁴ glej točko 3.1.4.

¹³⁵ paragraf 103 *Tokaj*

¹³⁶ paragrafi 110 do 115 *Tokaj*

¹³⁷ Uradni list EU, št. C 326/02

¹³⁸ Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin z dne 4. novembra 1950, spremenjena in dopolnjena s Protokoloma št. 11 in 14. s Protokoli št. 1, 4, 6, 7, 12 in 13

¹³⁹ paragrafi 118 do 120 *Tokaj*

¹⁴⁰ paragraf 125 *Tokaj*

pridelovalce pa pred izkrivljanjem konkurence, kar predstavlja legitimen cilj.¹⁴¹ Ker je bilo predvideno trinajstletno prehodno obdobje in ker so se po preteku tega obdobja italijanska vina še naprej pridelovala iz sorte vinske trte "*Tocai friulano*" in tržila pod njihovimi geografskimi označbami, pri čemer so bile italijanskim proizvajalcem na voljo alternativne označbe za ime sorte - kot je denimo "*Sauvignonasse*" - je Sodišče EU presodilo, da ukrep ni nesorazmeren.¹⁴² Navedena sodba je zaradi vstopa Madžarske v EU in priznanja zaščitene označbe porekla "*Tokaj*" oziroma "*Tokaji*" na ravni EU imela za posledico, da so tudi drugi pridelovalci, ki so pridelovali vino iz sorte tokaj, med njimi tudi slovenski vinarji, morali označevanje svojega vina s to označbo opustiti.

3.2.3.5. *Port Charlotte I (T-659/14)*¹⁴³ in *Port Charlotte II (C-56/16 P)*¹⁴⁴

Britanska družba je pri Uradu za usklajevanje na notranjem trgu, kasneje preimenovanem v Urad EU za intelektualno lastnino (v nadaljevanju: EUIPO), kot znamko registrirala besedni znak "*Port Charlotte*", in sicer za 33. razred Nicejske klasifikacije (alkoholne pijače), kar je kasneje zožila na viski. Portugalska družba je nato vložila zahtevo za ugotovitev ničnosti te znamke zaradi konflikta z označbo porekla "*porto*" in "*port*", zaščitenima v skladu s portugalskim pravom kot tudi Uredbo št. 491/2009¹⁴⁵. Oddelek za izbris je zahtevo zavrnil. Tožeča stranka se je zoper to odločbo pritožila, nato pa je pritožbo zavrnil tudi odbor za pritožbe,¹⁴⁶ zato je zadeva prišla pred Splošno sodišče EU.

Najpomembnejši izmed pritožbenih razlogov je bil očitek, da je odbor za pritožbe upošteval zgolj pravila prava EU, ne pa tudi določb portugalskega prava.¹⁴⁷ Splošno sodišče EU se je v prvem koraku oprlo na sodbo v zadevi *Budějovický Budvar*¹⁴⁸ in ugotovilo, da relevantne določbe Uredbe št. 491/2009 dovoljene in prepovedane komercialne uporabe geografskih označb porekla zaščiteneh s

¹⁴¹ paragrafa 128 in 129 *Tokaj*

¹⁴² paragrafa 132 in 133 *Tokaj*

¹⁴³ sodba Splošnega sodišča EU v zadevi *Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu (T-659/14)* z dne 18. novembra 2015 (v nadaljevanju: *Port Charlotte I*)

¹⁴⁴ sodba Sodišča EU v zadevi *Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO) proti Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto (C-56/16 P)* z dne 18. maja 2017 (v nadaljevanju: *Port Charlotte II*)

¹⁴⁵ Uredba Sveta (ES) št. 491/2009 z dne 25. maja 2009 o spremembi Uredbe (ES) št. 1234/2007 o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode (Uredba o enotni SUT), Uradni list EU, št. L 154/1 (v nadaljevanju: Uredba št. 491/2009)

¹⁴⁶ paragrafi 1 do 10 *Port Charlotte I*

¹⁴⁷ paragraf 35 *Port Charlotte I*

¹⁴⁸ sodba Sodišča EU v zadevi *Budějovický Budvar, národní podnik proti Rudolf Ammersin GmbH (C-478/07)* z dne 8. septembra 2009 (v nadaljevanju: *Budějovický Budvar*)

pravom EU urejajo enotno in izključno, zato odboru za pritožbe ni bilo treba uporabiti pogojev za zaščito, ki so posebej določeni v pravilih portugalskega prava.¹⁴⁹

V drugem koraku je Splošno sodišče EU povedalo, da je mogoče zaščito, dodeljeno geografskim označbam porekla, vseeno dopolniti z upoštevnim nacionalnim pravom, ki dodeljuje dodatno zaščito.¹⁵⁰ Tako je zaključilo, da je izpodbijana odločba nezakonita, ker odbor za pritožbe ni imel pravice zavrniti uporabo portugalske ureditve zaradi izključnosti ureditve iz Uredbe št. 491/2009 in izključne pristojnosti EU.¹⁵¹

Ker stranki s sodbo Splošnega sodišča EU nista bili zadovoljni, je EUIPO s pritožbo predlagal njeno razveljavitev, portugalski inštitut pa je vložil nasprotno pritožbo za delno razveljavitev sodbe.¹⁵² Sodišče EU, ki je o zadevi odločalo, se je najprej opredelilo do prvega razloga izpodbijanja sodbe s strani nasprotnega pritožnika. Presodilo je, da v nasprotju z navedbami pritožnika, Splošno sodišče EU ni napačno uporabilo prava s tem, ko je za sistem določen z Uredbo št. 1234/2007, uporabilo načela glede enotnega in izključnega sistema zaščite iz sodbe *Budějovický Budvar*, čeprav se ta sodba nanaša na Uredbo št. 510/2006¹⁵³. Sistem zaščite iz teh dveh uredb sicer ni enak, a imata oba sistema isto naravo, ker so njuni cilji in značilnosti primerljivi.¹⁵⁴

Sodišče EU je tudi povedalo, da zakonodajalec EU ni sprejel še nobenega ukrepa za harmonizacijo nacionalnih sistemov zaščite geografskih označb. V nasprotju z drugimi sistemi varstva pravic industrijske lastnine, temeljni postopek registracije geografskih označb porekla na podlagi Uredbe 1234/2007 na delitvi pristojnosti med državo članico in Evropsko komisijo. Nacionalni postopki registracije so vključeni v postopek na ravni EU, zato ne morejo obstajati zunaj sistema zaščite EU. Tak sistem ne bi mogel polno učinkovati, če bi države članice lahko v vsakem primeru ohranile lastne sisteme zaščite geografskih označb porekla in jih pustile v veljavi poleg sistema EU.¹⁵⁵ Sodišče EU se

¹⁴⁹ paragraf 41 *Port Charlotte I*

¹⁵⁰ paragraf 44 *Port Charlotte I*

¹⁵¹ paragrafa 48 in 49 *Port Charlotte I*

¹⁵² paragrafa 1 in 2 *Port Charlotte II*

¹⁵³ Uredba Sveta (ES) št. 510/2006 z dne 20. marca 2006 o zaščiti geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila, Uradni list EU, št. L 93/12

¹⁵⁴ paragrafa 75 in 76 *Port Charlotte II*

¹⁵⁵ paragrafi 84 do 90 *Port Charlotte II*

tako s prvim kot tudi z ostalimi pritožbenimi razlogi nasprotnega pritožnika ni strinjalo, zato je pritožbo zavrnilo.¹⁵⁶

Na drugi strani naj bi Splošno sodišče EU napačno odločilo, da sistem zaščite geografskih označb porekla iz Uredbe št. 1234/2007 ni izčrpen, da ga torej zunaj lastnega področja uporabe lahko dopolnjuje drug sistem zaščite.¹⁵⁷ Čeprav uredba ne nasprotuje nacionalni zaščiti enostavnih geografskih označb porekla, ki ne spadajo na področje uporabe te uredbe, pa to ne velja za označbe porekla, ki so dodeljene za vino in ki spadajo na področje uporabe navedene uredbe.¹⁵⁸ Sodišče EU je tako potrdilo izčrpnost sistema zaščite geografskih označb porekla vin na ravni EU in na koncu pritožbi ugodilo, sodbo Splošnega sodišča EU razveljavilo ter tožbo v celoti zavrnilo, ne da bi bilo treba zadevo vrniti v ponovno razsojanje.¹⁵⁹

3.3. Nacionalni viri

Kljub temu, da iz sodne prakse Sodišča EU izhaja, da je zaščita geografskih označb porekla na ravni EU izključna in da nadomešča nacionalno zaščito, nacionalno postopki zaščite označb ostajajo del sistema zaščite EU. Zato je za celovito razumevanje sistema zaščite geografskih označb porekla potrebno pogledati tudi v relevantne določbe slovenske zakonodaje. Tako kot to velja za ureditev na ravni EU, je tudi na ravni nacionalne ureditve varstvo odvisno od narave proizvoda.¹⁶⁰ Tudi v tej točki bo poudarek na ureditvi geografskih označb porekla vin.

3.3.1. Splošna ureditev

V Sloveniji so bile geografske označbe porekla prvič izrecno urejene v Zakonu o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov razlikovanja (ZVIT)¹⁶¹, ki ga je kasneje nadomestil Zakon o industrijski lastnini (ZIL)¹⁶². Pred tem pa je bilo varstvo zagotovljeno v okviru prava znamk in prava nelojalne konkurence.¹⁶³

¹⁵⁶ paragraf 128 *Port Charlotte II*

¹⁵⁷ paragrafa 104 in 108 *Port Charlotte II*

¹⁵⁸ paragraf 107 *Port Charlotte II*

¹⁵⁹ paragrafa 128 in 134 *Port Charlotte II*

¹⁶⁰ Piano: Geografske označbe - kratek opis (2001), str. 95

¹⁶¹ Uradni list SFRJ, št. 34/1981, 83/1989, 3/1990, 20/1990, Uradni list RS, št. 10/1991, 17/1991, 13/1992, 45/1995

¹⁶² Uradni list RS, št. 13/1992, 13/1993, 27/1993, 34/1997, 75/1997, 54/2000, 45/2001

¹⁶³ Krisper-Kramberger: Nekateri novosti (1995), str. 35

Trenutno veljaven ZIL-1 ureja geografske označbe obrtnih izdelkov, storitev in drugih proizvodov. Pomembna je zlasti določba, ki določa razloge za zavrnitev registracije geografske označbe, in sicer v primeru, če geografska označba označuje ali nakazuje, da določeno blago izvira z geografskega območja, ki ni resnični kraj izvora, na način, ki zavaja javnost glede geografskega porekla izvora; če je sicer dobesedno resnična, kar zadeva ozemlje, območje ali kraj, iz katerega izvira blago, vendar pa v javnosti ustvarja napačen vtis, da blago izvira z drugega geografskega območja; če je postala po dolgotrajni uporabi v gospodarskem prometu splošno znana kot oznaka za določeno vrsto blaga; ter če bi njena registracija zaradi ugleda, poznanosti in trajanja uporabe znamke lahko zavajala potrošnika glede resnične identitete izdelka.¹⁶⁴

ZKme-1 na drugi strani ureja geografske označbe porekla kmetijskih pridelkov in živil. Poleg tega ZKme-1 predvideva tudi t.i. zajamčeno tradicionalno posebnost, pri kateri gre za to, da je kmetijski pridelek ali živilo proizvedeno iz tradicionalnih surovin, z značilno tradicionalno sestavo ali načinom pridelave oziroma predelave.¹⁶⁵

3.3.2. Ureditev na področju vin

Prvi predpis, ki je pri nas uredil označevanje vin z geografskimi imeni je bil Vinski zakon¹⁶⁶ iz leta 1929, ki je na eni strani posameznikom in deželam omogočil zaščito nazivov tipičnih vin, na drugi strani pa so potrošniki na podlagi tega zakona od prodajalcev lahko zahtevali zagotovilo, da vino ustreza imenu, pod katerim se prodaja.¹⁶⁷

Sledil je Zakon o vinu¹⁶⁸, sprejet leta 1970, ki je zaščitil "slovita vina" kot vina, ki jih je mogoče pridelati izključno na določenem geografskem območju, na določeni legi ali v skladu s tradicionalno metodo in iz tiste sorte ali mešanice sort, kot je to v skladu z dolgoletno prakso. Na podlagi tega zakona je Slovenija na republiški ravni leta 1970 sprejela Zakon o označevanju vina¹⁶⁹.

¹⁶⁴ 56. člen ZIL-1

¹⁶⁵ 1. odstavek 76. člena ZKmet-1

¹⁶⁶ Službene novine Kraljevine Jugoslavije, št. 297/CXXIV

¹⁶⁷ Krisper-Kramberger: Označbe geografskega porekla (1980), str. 343

¹⁶⁸ Uradni list FLRJ, št. 31/57

¹⁶⁹ Uradni list SRS, št. št. 21/1970, 16/1974

Leta 1974 je oba takrat veljavna zakona nadomestil Zakon o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina¹⁷⁰. Leta 1997 je stopil v veljavo nov istoimenski zakon (ZVDP)¹⁷¹, ki ga je leta 2006 nadomestil trenutno veljaven ZVin. Gre za najpomembnejši predpis na tem področju, ki ureja geografsko poreklo proizvodov iz grozdja, mošta in vina, njihovo pridelavo, označevanje in ocenjevanje ter dajanje v promet.¹⁷² Poleg geografskega porekla zakon kot skupinsko pravico, ki jo lahko uporabljajo zgolj registrirani pridelovalci grozdja in vina za označevanje proizvodov, ki so pridelani na določenem geografskem območju in izpolnjujejo druge predpisane predpostavke, predvideva tudi tradicionalne izraze in neobvezne dodatne tradicionalne izraze.¹⁷³

Tradicionalni izrazi v razredu kakovostnih vin, pridelanih na določenem pridelovalnem območju so "kakovostno vino z zaščitenim geografskim poreklom (ZGP)", "vrhunsko vino z zaščitenim geografskim poreklom (ZGP)" oziroma "eminentno" in "vino s priznanim tradicionalnim poimenovanjem (PTP)" oziroma "renome", v razredu namiznih vin pa se lahko uporablja tradicionalni izraz "deželno vino s priznano geografsko oznako (PGO)".¹⁷⁴ Navedene oznake so namenjene izražanju kakovosti vina glede na geografsko poreklo in glede na ocene, ki so bile vinu dodeljene v obveznem postopku ocenjevanja.¹⁷⁵

Na podlagi Zakona o vinu so bili sprejeti številni podzakonski predpisi, na primer Pravilnik o registru pridelovalcev grozdja in vina¹⁷⁶, Pravilnik o postopku in načinu ocenjevanja mošta, vina in drugih proizvodov iz grozdja in vina¹⁷⁷, Pravilnik o označevanju in embalaži vina¹⁷⁸, Pravilnik o seznamu geografskih označb za vina in trsnem izboru¹⁷⁹ ter štiri pravilniki, ki urejajo oznako priznanega tradicionalnega poimenovanja za vina Metliška črnina, Belokranjec, Bizeljčan, cviček in teran.¹⁸⁰

¹⁷⁰ Uradni list SRS, št. 16/1974, 29/1986, 83/1989, 5/1990, Uradni list RS, št. 10/1991, 17/1991, 55/1992, 13/1993, 66/1993, 66/1993, 29/1995, 70/1997

¹⁷¹ Uradni list RS, št. 70/1997, 9/2001, 16/2001, 105/2006

¹⁷² 1. člen ZVin

¹⁷³ 2. odstavek 4. člena ZVin

¹⁷⁴ 3. in 4. odstavek 6. člena ZVin

¹⁷⁵ T. Keresteš: *Vino in zaščita potrošnikov* (2014), str. 146-147

¹⁷⁶ Uradni list RS, št. 16/07, 62/09, 4/16

¹⁷⁷ Uradni list RS, št. 32/00, 99/01, 105/06

¹⁷⁸ Uradni list RS, št. 37/10, 8/17

¹⁷⁹ Uradni list RS, št. 49/07

¹⁸⁰ E. Zirnstein: *Pregled zakonodaje na področju vinarstva* (2014), str. 7-8

4. Primer zaščite terana

Kraški teran oziroma teran je vino, ki se tradicionalno prideluje znotraj vinorodnega okoliša Kras. Gre za območje med Tržaškim zalivom in Vipavsko dolino z nadmorsko višino 300 metrov, kjer prevladujejo rdeča-rjava sprana tla, t.i. jerina ali *terra rossa*. Podnebje je tu mešanica med celinskim in mediteranskim. Opisani pogoji dajejo vinu teran posebne značilnosti, ki se odražajo v njegovi sestavi in okusu.¹⁸¹

4.1. Zaščita terana v RS

Čeprav stališče, da je teran izključno slovensko vino, ni bilo nesporno, si je Slovenija izključno pravico do uporabe te označbe geografskega porekla izborila prva. Najprej je označbo zaščitila z nacionalno zakonodajo, nato pa jo razširila še na raven EU.

Zakonu o označevanju vina je leta 1970 pod poglavje "označevanje vina po geografskem poreklu" uvrstil določbo, da se lahko kot "kraški teran" označuje temnordeče vino sorte refošk, pridelano na območju vinorodnega okoliša Kraška planota, ki ima značilne lastnosti kraškega terana.¹⁸² Podobno določbo, ki ureja označevanje kakovostnih in vrhunskih ustekleničenih vin, vsebuje tudi Pravilnik o označevanju vina in drugih proizvodov iz grozdja in vina¹⁸³ iz leta 1977. V njem je določena izjema za "kraški teran" in "cviček" glede označevanja namiznega vina z geografskim poreklom z imenom vinorodnega rajona oziroma okoliša in glede označevanja kakovostnega in vrhunškega vina s samostalniško obliko imena geografskega območja, iz katerega vino izvira.¹⁸⁴ Na drugi strani ZVDP določa, da se z oznako PTP (priznana tradicionalno poimenovanje) označujeta vini "teran" in "cviček".¹⁸⁵

Označevanje vina s poimenovanjem "teran" je podrobneje uredil Pravilnik o vinu z oznako priznanega tradicionalnega poimenovanja - teran¹⁸⁶ (v nadaljevanju: Pravilnik) iz leta 2000, ki ga je leta 2008 nadomestil istoimenski Pravilnik¹⁸⁷. Kot dovoljeni oznaki geografskega porekla in kakovosti vina teran

¹⁸¹ M. Vodopivec: Teran : vinska posebnost Krasa = un vino particolare del Carso (2015), str. 219

¹⁸² 13. člen Zakona o označevanju vina

¹⁸³ Uradni list SRS, št. 18/77, 24/77, 10/78, Uradni list RS, št. 70/97, 40/01, 112/05, 105/06

¹⁸⁴ 11. in 12. člen Pravilnika o označevanju vina in drugih proizvodov iz grozdja in vina

¹⁸⁵ 5. odstavek 4. člena ZVDP

¹⁸⁶ Uradni list RS, št. 43/00, 94/05, 3/06, 105/06, 16/08

¹⁸⁷ Uradni list RS, št. 16/08, 105/06

je Pravilnik predvidel "teran priznано tradicionalno poimenovanje, Kras" in "izbrani teran priznано tradicionalno poimenovanje, Kras".¹⁸⁸

Vino teran s PTP je v skladu s Pravilnikom rdeče, suho, mirno vino z zmerno vsebnostjo alkohola in vonjem in okusom po gozdnih sadežih. Barva terana je intenzivna, rubinasto rdeča, lahko z vijoličnimi odtenki, vino ima značilno višjo vsebnost mlečne in ostalih organskih kislin ter polifenolnih snovi.¹⁸⁹ Pravilnik je določil, da na lastnosti in značaj terana vpliva predvsem rdeča kraška zemlja, sorta grozdja refošk, ki se na njej goji, kraško podnebje z burjo ter tradicionalni postopki pridelave tega vina.¹⁹⁰ V skladu s Pravilnikom se vino teran PTP prideluje le na območju podkoliša Kraške planote, znotraj vinorodnega okoliša Kras.¹⁹¹

Z vstopom v EU, 1. maja 2004, je za Republiko Slovenijo začel veljati pravni red EU. Na podlagi 54. člena Uredbe št. 1493/1999, ki je bila takrat v veljavi, je Slovenija Evropski komisiji posredovala seznam kakovostnih vin, priznanih v skladu z nacionalnimi predpisi. Evropska komisija je 17. februarja 2006, v Uradnem listu EU objavila Seznam kakovostnih vin, pridelanih na določenih pridelovalnih območjih. Za slovenska kakovostna vina je določila, da so označena s tradicionalnim izrazi „kakovostno vino z zaščitenim geografskim poreklom“, „vrhunsko vino z zaščitenim geografskim poreklom“ ali „priznано tradicionalno poimenovanje“ skupaj z označbo porekla vina, ki mora vsebovati ime vinorodnega okoliša, med katerimi je naveden tudi "Kras, teran".¹⁹²

Na isti dan je bil v register e-Bacchus¹⁹³ vpisana slovenska zaščitena označba porekla "Teran" z opravilno številko PDO-SI-A1581. Specifikacija proizvoda¹⁹⁴ določa, da se znotraj kategorije vin zaščiti ime "Teran", ki se prideluje iz sorte "refošk". Tradicionalno ime, ki se uporablja poleg imena Teran je "Vino s priznanim tradicionalnim poimenovanjem (Vino PTP)". Specifikacija določa tudi podroben opis tega vina, posebne enološke postopke, v skladu s katerimi se prideluje, opredelitev geografskega območja, največji donos, povezavo z geografskim območjem ter določene posebne zahteve.

¹⁸⁸ 19. člen Pravilnika

¹⁸⁹ 2. člen Pravilnika

¹⁹⁰ 2. odstavek 2. člena Pravilnika

¹⁹¹ 3. člen Pravilnika

¹⁹² Seznam kakovostnih vin, pridelanih na določenih pridelovalnih območjih, Uradni list EU, št. C 41/1

¹⁹³ Gre za bazo vseh geografskih označb porekla, registriranih na območju EU. Register je bil s 1. aprilom 2019 preimenovan v bazo "eAmbrosia" (<https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>) (31. avgust 2019).

¹⁹⁴ Specifikacija proizvoda v skladu s 118c členom Uredbe Sveta 1234/2007 za zaščito označbe porekla v skladu s členom 118 b (v nadaljevanju: Specifikacija)

Varstvo oznake "teran" si je Slovenija zagotovila tudi izven prava označb geografskega porekla. Združenje konzorcij kraških pridelovalcev terana je pri Uradu RS za intelektualno lastnino dne 8. avgusta 2017, za deset let uspešno registriralo kolektivno znamko "teran" z registrsko številko 201770244 za 33. razred Nicejske klasifikacije, natančneje za blago "vino z zaščiteno označbo porekla Teran". Prijavo za kolektivno znamko EU z opravično številko 017078726 je Združenje vložilo tudi na EUIPO, vendar je prijava trenutno še v fazi pregleda.¹⁹⁵

4.2. (Ne)upravičenost uporabe pojma "teran" za označevanje vina s Hrvaške

Pojem "teran" naj bi se v slovenski in hrvaški Istri ter v Italiji stoletja uporabljal za označevanje sorte vinske trte.¹⁹⁶ S trenutkom, ko je teran postal zaščitena označba porekla na ravni EU, do uporabe katere so upravičeni zgolj slovenski vinarji, ki izpolnjujejo predpisane pogoje, hrvaški (pa tudi italijanski) pridelovalci svojih vin niso več smeli označevati in prodajati v EU pod tem pojmom.

Kljub prepovedi se je aprila 2013, tik pred vstopom Hrvaške v EU, na slovenskem trgu znašlo hrvaško vino, ki je bilo označeno s pojmom "teran". Slovenska vinska inšpekcija je nepravilno označeno vino umaknila iz prometa.¹⁹⁷ Takrat je Evropska komisija tudi potrdila, da je označba "teran" pridržana izključno Sloveniji in da se po vstopu Hrvaške v EU nobeno hrvaško vino ne bo moglo prodajati kot teran.¹⁹⁸

Hrvaška je takoj po incidentu na srečanju ministrov za kmetijstvo v Luksemburgu predlagala skupno, slovensko-hrvaško-italijansko čezmejno zaščito terana, vendar je Slovenija vztrajala, da je označba porekla namenjena izključno slovenskemu vinu in predlog zavrnila. Kljub temu, da so se pogajanja s Hrvaško izjalovila, so slovenski pridelovalci skupaj z italijanskimi kolegi marca 2018 sprožili postopek čezmejne zaščite terana, ki bi tudi pridelovalcem iz italijanskega dela Krasa omogočila uporabo označbe porekla teran.

¹⁹⁵ register eSearch plus, podatkovna baza znamk, registriranih pred EUIPO (<https://euipo.europa.eu/eSearch/#details/trademarks/017078726>) (31. avgust 2019)

¹⁹⁶ Čuk: Slučaj teran - pravna pozadina i izazovi (2017), str. 147

¹⁹⁷ spletna stran Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: Vinarska inšpekcija odredila umik vina z oznako sorte »Teran«, pridelanega na hrvaškem, zaradi nedovoljene uporabe imena sorte (http://www.mkgp.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/6371/) (31. avgust 2019)

¹⁹⁸ spletna stran Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: Minister mag. Dejan Židan v Bruselj za ohranitev celovite zaščite vina Teran (http://www.mkgp.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/9224/) (31. avgust 2019)

4.3. Delegirana uredba Evropske komisije

Ob pristopu Hrvaške k EU, 1. julija 2013, je Hrvaška zaprosila, da se njen nacionalni seznam priznanih sort vinske trte¹⁹⁹ z vključeno označbo "*teran*", doda na seznam sort vinske trte, ki vsebujejo zaščiteno označbo geografskega porekla. Evropska komisija je sporočila, da se bo ta seznam v skladu s prakso pri prejšnjih pristopih vključil po pristopu, zato je Hrvaška svojo zahtevo umaknila.²⁰⁰

1. avgusta 2013, je Evropska komisija sprejela Izvedbeno uredbo²⁰¹, s katero je v Prilogo XV k Uredbi št. 607/2009 vključila imena sorte vinske trte, ki se tradicionalno uporabljajo za prodajo vina, proizvedenega na hrvaškem ozemlju. Na tem seznamu ni bilo imena vinske trte "*teran*", ker se je pričakovalo, da bo med Slovenijo in Hrvaško prišlo do kompromisne rešitve.

Ker do kompromisa vendarle ni prišlo, je Evropska komisija, 19. maja 2017, na podlagi Uredbe št. 1308/2013 sprejela Delegirano uredbo št. 2017/1353²⁰², ki naj bi stanje pravično uredila. S tem aktom je bila spremenjena Uredba št. 607/2009, tako da je bila k Prilogi XV v korist Hrvaške dodano ime sorte "*Teran*". Izjema označevanja imena sorte, ki je homonim oziroma enakozvočnica slovenske zaščitene označbe porekla, je bila dovoljena samo za označbo porekla "*Hrvatska Istra*" z opravično številko PDO-HR-A1652, zaščiteno na ravni EU po pristopu Hrvaške. Dodaten pogoj, ki ga je Delegirana uredba postavila je, da morata biti napisana "*Hrvatska Ista*" in "*teran*" v istem vidnem polju ter da je ime sorte "*teran*" napisano z manjšimi črkami od hrvaške označbe porekla.²⁰³

Delegirana uredba je določila tudi prehodno obdobje, znotraj katerega je dovolila, da se vino z zaščiteno označbo porekla "*Hrvatska Istra*", proizvedeno pred datumom začetka veljavnosti te uredbe po veljavni zakonodaji, lahko do prodaje zalog trži, četudi ne izpolnjuje pogojev glede označevanja iz te uredbe.²⁰⁴

¹⁹⁹ *Pravilnik o Nacionalnoj listi priznatih kultivara vinove loze*, Uradni list Republike Hrvaške, št. 159/2004

²⁰⁰ paragraf 2 Delegirane uredbe

²⁰¹ Izvedbena uredba Komisije št. 753/2013 z dne 2. avgusta 2013 o spremembi Uredbe (ES) št. 607/2009 o določitvi nekaterih podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 479/2008 v zvezi z zaščitnimi označbami porekla in geografskimi označbami, tradicionalnimi izrazi, označevanjem in predstavitvijo nekaterih proizvodov iz vinskega sektorja, Uradni list EU, št. L 210/21

²⁰² Delegirana uredba Komisije št. 2017/1353 z dne 19. maja 2017 o spremembi Uredbe (ES) št. 607/2009 glede sort vinske trte in njihovih sopomenk, ki se lahko uporabljajo na etiketah vina (v nadaljevanju: Delegirana uredba)

²⁰³ 1. člen Delegirane uredbe

²⁰⁴ 2. člen Delegirane uredbe

Za začetek veljavnosti Delegirane uredbe je bil določen 1. junij 2013, kar je Evropska komisija obrazložila s tem, da mora sprememba veljati že od dneva pristopa Hrvaške, ker je bila zahteva vložena že pred tem datumom, tradicionalno uporaba imena "teran" kot sorte vinske trte je bila ob pristopu obstoječa praksa, sprejetje Delegirane uredbe pa je bilo odloženo samo zaradi pričakovane rešitve spora s pogajanjmi.²⁰⁵

Sprejetju Delegirane uredbe je v sledil buren odziv slovenskih pridelovalcev terana, ki jih je podprla tudi vsa slovenska politika. Prvi so se zaradi domnevnih nepravilnosti glede razkritja dokumentov v postopku pritožili pred evropsko varuhinjo človekovih pravic, država pa je sprožila spor proti Evropski komisiji pred Splošnim sodiščem EU.

4.4. Priporočilo evropske varuhinje človekovih pravic²⁰⁶

V zadevi, ki se je odvijala pred evropsko varuhinjo človekovih pravic je šlo v bistvenem za to, da je Slovenska kmetijska zadruga, ki proizvaja teran, (v nadaljevanju: pritožnik) leta 2015 zahtevala od Evropske komisije dostop do dokumentov, s katerimi naj bi Hrvaška zaprosila za izjemo do uporabe imena teran. Evropska komisija je odobrila popolni dostop do enega dokumenta in delni dostop do štirih drugih dokumentov.²⁰⁷ Nerazkritje določenih delov dokumentov je utemeljila z varstvom zasebnosti in integritete posameznikov, zaščito poslovnih interesov proizvajalcev vina in zaščito postopka odločanja v teku.²⁰⁸ Ker je pritožnik menil, da Evropska komisija ni ustrezno obravnavala njene prošnje za razkritje dokumentov, se je obrnil na evropsko varuhinjo človekovih pravic (v nadaljevanju: varuhinja).

Varuhinja je sprožila preiskavo in presojala vse izjeme, ki jih je Evropska komisija navedla. Glede varstva zasebnosti je navedla, da pritožnik potrebe po posredovanju osebnih podatkov iz enega izmed dokumentov ni dokazal, zato naj bi Evropska komisija upravičeno uporabila izjemo glede dostopa do osebnih podatkov iz tega dokumenta zaradi varovanja zasebnosti.²⁰⁹

²⁰⁵ paragraf 8 Delegirane uredbe

²⁰⁶ Priporočilo evropske varuhinje človekovih pravic v primeru 1245/2015/NF o zavrnitvi Komisije, da zagotovi popoln dostop do dokumentov v zvezi z označevanjem hrvaškega vina (v nadaljevanju: Priporočilo)

²⁰⁷ paragraf 4 Priporočila

²⁰⁸ paragraf 8 Priporočila

²⁰⁹ paragraf 23 Priporočila

Glede zaščite poslovnih interesov je varuhinja povedala, da izjema navadno krije informacije, povezane s poslovnimi skrivnostmi in informacije v okviru preiskav na področju konkurence in državnih pomoči, česar pa v zadevnih dokumentih ni. Ker Evropska komisija ni podala konkretne obrazložitve o poslovnih interesih, ki naj bi bili z razkritjem dokumentov ogroženi, je varuhinja zaključila, da Evropska komisija v postopku razkritja dokumentov ni ravnala pravilno.²¹⁰

Glede zaščite postopka odločanja v teku, Evropska komisija ni navedla dovolj jasnih in utemeljenih argumentov, da bi razkritje povzročilo tako močan zunanji pritisk, da bi bil resno ogrožen notranji postopek odločanja, zato je tudi v tem primeru šlo za napačno postopanje Evropske komisije.²¹¹ Varuhinja je tako odločila, da je Evropska komisija ravnala nepravilno, ker ni zagotovila popolnega dostopa do dokumentov, z izjemo osebnih podatkov iz enega izmed dokumentov.²¹²

Kljub temu, da je varuhinja priporočila popolno razkritje dokumentov, Evropska komisija tega ni upoštevala. Vztrajala je na svojih prejšnjih argumentih in menila, da je njena odločitev v skladu s pravom EU, ter da ji nadaljnjih ukrepov ni treba sprejeti, ker so bili sporni dokumenti med tem že objavljeni. Varuhinja je zaključila, da vztrajno zavračanje Evropske komisije predstavlja nepravilnost.²¹³

4.5. Tožba RS zoper Evropsko komisijo pred Splošnim sodiščem EU²¹⁴

Republika Slovenija je 15. septembra 2017, na Splošno sodišče EU vložila tožbo proti Evropski komisiji, s katero je predlagala, da se Delegirana uredba razglasi za nično.²¹⁵ Tožbo je Slovenija podkrepila z osmimi tožbenimi razlogi. Ker Hrvaška ni stranka tega postopka, njeni argumenti na tej točki niso relevantni, ampak bodo predstavljeni v nadaljevanju.

Slovenija Evropski komisiji v tožbi očita številne nepravilnosti, ki naj bi jih ta storila v procesu sprejemanja Delegirane uredbe. Evropska komisija naj bi namreč za začetek uporabnosti akta določila datum pristopa Hrvaške k EU, tj. 1. junij 2013, medtem ko se Uredba št. 1308/2013, ki Evropsko

²¹⁰ paragrafi 24 do 26 Priporočila

²¹¹ paragraf 28 Priporočila

²¹² paragraf 32 Priporočila

²¹³ paragrafa 15 in 16 ter sklep Odločbe v zadevi 1245/2015/NF o zavrnitvi Evropske komisije, da bi zagotovila popoln dostop do dokumentov v zvezi z označevanjem hrvaškega vina

²¹⁴ tožba, vložena pred Splošnim sodiščem EU v zadevi *Slovenija proti Komisiji* (T-626/17)

²¹⁵ Gre torej za ničnostno tožbo na podlagi 263. člena PDEU.

komisijo pooblašča za sprejetje Delegirane uredbe, uporablja od kasnejšega datuma, tj. 1. januarja 2014. Nadalje določba, ki določa prehodno obdobje, za odprodajo starih zalog vina, ki niso v skladu z Delegirano uredbo, naj ne bi bila v skladu s 41. členom Akta o pogojih pristopa Hrvaške k EU. Slovenija Evropski komisiji očita tudi, da je izdala izpodbijano uredbo, sklicujoč se na zahtevo Hrvaške, ki naj bi jo ta vložila pred njenim pristopom k EU, ne da bi bila Slovenija o takšni zahtevi obveščena. Poleg tega naj bi Evropska komisija spremenila vsebino izpodbijane uredbe v primerjavi z njenim osnutkom, ne da bi strokovnjakom držav članic dala možnost, da se na spremenjen osnutek akta odzovejo.²¹⁶

Med razlogi procesne narave je najpomembnejši drugi pritožbeni razlog, s katerim Slovenija navaja, da je Evropska komisija z izdajo izpodbijane uredbe retroaktivno posegla v že pridobljene pravice slovenskih proizvajalcev terana. S tem naj bi bila kršena temeljna načela prava EU, in sicer načelo pravne varnosti, načelo zaupanja v pravo, načelo varovanja pridobljenih pravic in legitimnih pričakovanj ter načelo sorazmernosti.

Kot tretji pritožbeni razlog je Slovenija navedla, da je z izpodbijano uredbo Evropska komisija nesorazmerno posegla v premoženjske pravice slovenskih pridelovalcev vina z zaščiteno označbo porekla "Teran" in s tem kršila 17. člen Listine EU in 1. člen Protokola 1 k EKČP. V skladu s petim pritožbenim razlogom pa naj bi v luči teh istih določb in temeljnih načel prava EU Evropska komisija prekoračila meje pooblastila iz drugega stavka 3. odstavka 100. člena Uredbe št. 1308/2013.²¹⁷ Listina EU in EKČP določata varstvo lastninske pravice, vključno z intelektualno lastnino kot eno temeljnih človekovih pravic. Ker gre torej za kolizijo med izključno pravico slovenskih pridelovalcev do označbe porekla in pravico hrvaških pridelovalcev do uporabe izjeme za poimenovanje sorte vinske trte, ki je homonim označbe porekla, kar bo Splošno sodišče EU moralo presojeti z vidika načela sorazmernosti.

Šestič, z izdajo Delegirane uredbe naj bi bil kršen 290. člen PDEU in drugi odstavek 13. člena PEU, s čimer je Evropska komisija prekoračila meje pooblastila za sprejem tega akta. S tem tožbenim razlogom Slovenija v bistvu trdi, da je šlo v konkretnem primeru za sprejetje nezakonodajnega akta, ki dopolnjuje ali spreminja bistvene elemente zakonodajnega akta, za kar pa Evropska komisija nima pooblastila, ker lahko tak akt spreminja zgolj nebistvene elemente.

²¹⁶ prvi, četrti, sedmi in osmi tožbeni razlog

²¹⁷ Določba predstavlja pravno podlago za prenos pooblastila za sprejem delegiranega akta na Evropsko komisijo, s katero se, upoštevajoč obstoječe prakse označevanja, določi izjema od prepovedi, da bi se ime sorte vinske trte, ki vsebuje zaščiteno geografsko označbo porekla, uporabljalo za označevanje kmetijskih proizvodov.

Postopek pred Splošnim sodiščem EU v času pisanja te magistrske naloge še ni bil zaključen. Julija 2018 naj bi bil končan pisni del postopka in kmalu zatem naj bi bila podana zahteva za razpis ustne obravnave, vendar pa te Splošno sodišče EU do konca avgusta 2019 še ni razpisalo. Na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na podlagi dosedanje sodne statistike ocenjujejo, da bi bila lahko sodba razglašena do konca leta 2020.

4.6. Širši argumenti obeh strani in njihova evalvacija

Odločitev, ki jo bo sprejelo Splošno sodišče EU, spora med Slovenijo in Hrvaško glede označevanja terana najverjetneje ne bo dokončno rešilo, kajti bodisi Slovenija bodisi Evropska komisija se na podlagi 256. člena PDEU lahko pritožita še na Sodišče EU, možnost pritožbe pa ima tudi Hrvaška.²¹⁸ Tudi v primeru, da bi Sodišče EU odločilo v korist Slovenije, še vedno obstaja teoretična možnost, da bi Hrvaška na podlagi 106. člena Uredbe št. 1308/2013 sprožila postopek preklica zaščitene označbe porekla. Zato je potrebno zadevo pogledati širše in predstaviti tudi stališča obeh strani izven okvira obravnavane tožbe ter oceniti, kdo ima na podlagi pravnih argumentov "bolj prav", kdo torej (če sploh) je upravičen do uporabe oznake teran.

4.6.1. Ostali argumenti Slovenije²¹⁹

Najpomembnejši argument slovenske strani je, da je teran vino in nikakor ne sorta vinske trte, zato Hrvaška sploh ne more biti upravičena do izjeme. Znanstvene študije naj bi namreč dokazovale, da gre pri hrvaškem poimenovanju sorte "*teran*" genetsko za sorto "*refošk*".²²⁰ To potrjuje tudi dr. Denis Rusjan, ki pravi, da sta slovenski "*refošk*" in hrvaški "*teran*" ista sorta, ki jo mi imenujemo refošk. Ker pa se pri raziskavi, na katero se slovenska stran sklicuje, vsi vzorci trsov iz hrvaških vinogradov niso ujemali s slovensko sorto "*refošk*", strokovno gledano sorti "*teran*" ni mogoče oporekati.²²¹

Poleg tega naj bi izjema povzročila zmedo na trgu oziroma nelojalno konkurenco. Ker gre pri slovenski zaščiteni označbi porekla in hrvaški izjemi do poimenovanja sorte z isto oznako, ki se uporablja na

²¹⁸ V skladu s 3. odstavkom 56. člena Statuta Splošnega Sodišča EU lahko pritožbo zoper odločitev Splošnega sodišča vložijo tudi države članice, ki v postopku na prvi stopnji niso sodelovale.

²¹⁹ Poleg zgoraj navedenih argumentov, ki jih Slovenija uveljavlja v postopku, s katerim toži Evropsko komisijo, se v medijih in strokovnih razpravah pojavljajo tudi drugi argumenti v prid prepovedi označevanja hrvaških vin z oznako teran.

²²⁰ Miklič: Zloraba delegiranih pooblastil Komisije v primeru teran (2017), str. 3

²²¹ Alič: Problematiziranje terana kot sorte se vleče že vsaj 200 let (<https://www.ovinu.si/157>) (31. avgust 2019)

steklenicah vina, so lahko potrošniki zavedeni.²²² Poleg tega slovenska stran zatrjuje, da izjema v korist Hrvaške slovenskim pridelovalcem povzroča ekonomsko škodo. Standardi proizvodnje naj bi bili na Hrvaškem veliko nižji kot pri nas. Tam naj bi bil namreč teran lahko klasificiran tudi kot namizno vino, ki ga je dovoljeno mešati z drugimi vini in mu tako znižati ceno, medtem ko je v Sloveniji teran vrhunsko vino, ki mora biti stodontno pridelano iz istega vina, zato je tudi dražje.²²³ Prodor hrvaškega vina, označenega kot teran, bi na ta način lahko ogrozil obstoj slovenskih vinogradnikov.

4.6.2. Argumenti Hrvaške²²⁴

Hrvaška, kot je bilo pojasnjeno že zgoraj, ni stranka postopka, ki trenutno poteka pred Splošnim sodiščem EU, niti ni vanj vstopila kot intervenient, vseeno pa je korektno, da se v širši razpravi upravičenosti Slovenije do izključne pravice na imenu "teran" tudi njeni argumenti navedejo in soočijo s slovenskimi.

Primarno hrvaško stališče je, da oznaka "teran" ne izpolnjuje osnovnih predpostavk, da bi bila na ravni EU lahko sploh zaščitena kot označba porekla, kar naj bi bilo podprto s tremi pravnimi argumenti.²²⁵ Prvi je ta, da oznaka ne ustreza definiciji iz Uredbe št. 1308/2013, ki določa, da je označba porekla ime regije, določenega kraja ali izjemoma v ustrezno utemeljenih primerih ime države²²⁶ oziroma ime, ki se tradicionalno uporablja, kadar se nanaša na geografsko ime.²²⁷ Teran namreč ni naziv nekega geografskega območja, ampak je tak naziv Kras, zato je bila tudi prvotna geografska označba porekla, zaščitena v Republiki Sloveniji in kasneje spremenjena v zaščiteno označbo porekla na ravni EU, "Kras, teran".²²⁸

Drugič, oznaka "teran" naj bi dejansko predstavljala sorto vinske trte, ki je izvorno prisotna na Hrvaškem, v Italiji in Sloveniji. "Teran" in "Terrano" sta tudi na seznamu sort vinske trte Mednarodne

²²² Maček: Teran - kdo ima prav (2017), str. 43

²²³ Šutanovac: Pravni fokus: Zaščita terana (<https://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/pravni-fokus-zascita-terana>) (31. avgust 2019)

²²⁴ Hrvaška stališča, ki jih v tej točki navajam, so povzeta po pismu, ki so ga Nikola Benvenuti, predsednik združenja vinarjev Vinistra, Milan Antolović, načelnik Upravnega oddelka za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo, ribištvo in vodno gospodarstvo Istarske županije ter Valter Flego, župan Istrske županije, naslovili na Evropsko komisijo, s katerim so prosili za preklic slovenske označbe porekla teran.

²²⁵ Čuk: Slučaj teran - pravna pozadina i izazovi (2017), str. 168-169

²²⁶ točka (a) 1. odstavka 93. člena Uredbe št. 1308/2013

²²⁷ točka (b) 2. odstavka 93. člena Uredbe št. 1308/2013

²²⁸ Čuk: Slučaj teran - pravna pozadina i izazovi (2017), str. 169

organizacije za trto in vino.²²⁹ Poleg tega naj bi recimo tudi katalogi italijanskih vinarjev iz let 1967 in 1968 med vina uvrščali ime "terrano".²³⁰

Kot tretji razlog, zakaj Slovenija naj ne bi bila upravičena do zaščitene označbe porekla, je, da nedavno izvedene genetske raziskave dokazujejo, da se vino, ki ustreza označbi porekla "teran", dejansko proizvaja iz sorte "teran" in ne iz sorte "refošk", kot izhaja iz Specifikacije zaščitene označbe porekla.²³¹ "Teran" in "refošk" sta namreč v skladu s seznamom Mednarodne organizacije za trto in vino kot tudi hrvaško in italijansko zakonodajo dve različni sorti, ki sta morfološko zelo podobni, zato je njihovo prepoznavanje v vinogradu praktično nemogoče.²³²

4.6.3. Na čigavi strani je pravo v primeru zaščite terana?

Ocenjujem, da Evropska komisija pri sprejemanju Delegirane uredbe ni ravnala z dolžno skrbnostjo, saj je bilo v samem postopku sprejemanja tega akta prekršeno marsikatero procesno pravilo. Že pred sprejemom akta Evropska komisija Slovenije o vlogi Hrvaške za pridobitev izjeme ni obvestila in pridelovalcem, ki bi lahko bili s to izjemo prizadeti, ni dala vpogleda v vlogo. Evropska komisija je tako ravnala nepravilno, na kar je v svojem Priporočilu opozorila tudi evropska varuhinja za človekove pravice. Prav tako naj bi Evropska komisija spreminjala vsebino Delegirane uredbe glede na osnutek, ki je bil predstavljen 24. januarja 2017 ne da bi bila strokovnjakom iz držav članic dana možnost, da na spremenjen osnutek podajo svoje komentarje. Ta navedba se ne sklada z obrazložitvenim memorandumom Delegirane uredbe, v katerem Evropska komisija trdi, da so v posvetovanjih pred sprejetjem akta sodelovali strokovnjaki iz vseh 28 držav članic in da je bil osnutek Delegirane uredbe 17. marca 2017, javno objavljen na portalu Evropske komisije za izboljšanje zakonodaje. Ker dejansko stanje očitno ni razčiščeno, končne ocene o tem pritožbenem razlogu ne morem dati.

Glede pritožbenega razloga nasprotovanja določitve prehodnega obdobja je sporno to, da je ukrep predviden "do prodaje zalog", brez kakršnih koli dodatnih časovnih omejitev, medtem ko 41. člen Akta o pogojih pristopa Hrvaške k EU določa, da je uporaba prehodnih ukrepov omejena na tri leta od pristopa. Menim, da je sicer Evropska komisija pri določitvi predhodne izjeme bila nekoliko

²²⁹ Mednarodna lista sort vinske trte in njihovih sinonimov Mednarodne organizacije za trto in vino (<http://www.oiv.int/public/medias/2273/oiv-liste-publication-2013-complete.pdf>) (31. avgust 2019)

²³⁰ Toić et al.: Teran u istarskome vinogradarstvu (2017), str. 60

²³¹ Maletić et al.: Ampelografsko i gensko istraživanje (2017), str. 115

²³² Čuk: Slučaj teran - pravna pozadina i izazovi (2017), str. 169

nedosledna, vendar to na zakonitost Delegirane uredbe ne bi smelo vplivati, kajti določbi se lahko razlagata skupaj, tako da je Hrvaški dovoljeno prodajati stare zaloge, ki se ne skladajo z zahtevami glede označevanja, vendar največ za tri leta, torej do 1. julija 2016.

Med vsemi zatrjevanimi procesnimi kršitvami je morda najbolj sporno dejstvo, da je Evropska komisija Delegirano uredbo sprejela z začetkom uporabe pred začetkom uporabe Uredbe št. 1308/2013, ki daje podlago za sprejetje izpodbijane uredbe. Zatrjevana kršitev lahko po mojem mnenju pomeni ne samo prekoračitev pooblastil Evropske komisije, pač pa tudi kršitev načela zakonitosti. Evropska komisija sicer to v Delegirani uredbi opravičuje z dejstvom, da je Hrvaška za izjemo zaprosila že 1. julija 2013, vendar po mojem mnenju to ni opravičljiv razlog za kršitev enega izmed temeljnih načel prava EU. Evropska komisija bi morala za spornih 6 mesecev do začetka uporabe Uredbe št. 1308/2013, uporabiti drugo pravno podlago, in sicer Uredbo št. 491/2009, ki Evropski komisiji omogoča sprejetje izvedbenih ukrepov, s katerimi se določi izjema do označevanja sorte vinske trte, ki je homonim geografske označbe porekla.

Glede argumenta, da gre pri določitvi izjeme iz Delegirane uredbe za retroaktiven poseg v pravice slovenskih pridelovalcev, slovenska stran navaja, da bi se izjema morala izoblikovati že v času vzpostavljanja zaščite označbe teran na ravni EU, ko Hrvaška na slovensko vlogo ni imela pripomb. Hrvaška si izjeme ni pridobila niti v času pristopnih pogajanj k EU, zato naj bi bila po mnenju Slovenije po vstopu v EU prekludirana do kakršne koli izjeme. Drugačna razlaga bi sicer privedla do tega, da bi se v zaščito označbe porekla in s tem v pravice slovenskih pridelovalcev poseglo za nazaj.²³³ Po preučitvi zakonodaje EU ugotavljam, da Hrvaška v skladu s takrat veljavno Uredbo št. 1493/1999, na podlagi katere je Sloveniji bilo priznано varstvo, ni mogla ugovarjati. Po drugi strani se strinjam s stališčem, da bi si Hrvaška izjemo morala pridobiti v času predpristopnih pogajanj, vendar tu krivda ni na njeni strani, ampak na strani Evropske komisije, ki je čakala, da neuspešna pogajanja med Slovenijo in Hrvaško glede izjeme dokončno spodletijo. Iz tega vidika Evropski komisiji lahko očitamo, da ni ukrepala, ko bi morala, kar je dejansko imelo za posledico, da je Delegirana uredba bila sprejeta z učinkom za nazaj. To je z vidika načela prepovedi retroaktivnosti in ostalih načel prava EU, kot sta načelo zakonitosti in načelo zaupanja v pravo, lahko sporno.

²³³ Maček: Teran - kdo ima prav (2017), str. 43

Ali so zatrjevane procesne kršitve dovolj hude, da pod vprašaj postavijo zakonitost Delegirane uredbe, prepuščam presoji Splošnega sodišča EU. Preveč poglobljena obravnava procesnih pritožbenih razlogov, ki so sicer prav tako pomembni kot ostali, presega namene te magistrske naloge s področja prava intelektualne lastnine. Z vidika materialnopravne ureditve geografskih označb porekla je namreč veliko bolj relevanten tretji, peti in šesti pritožbeni razlog.

Pri presoji tretjega in petega tožbenega razloga, ki jih obravnavam skupaj, ker se z obema v bistvu zatrjuje prekomeren poseg v lastninska upravičenja slovenskih pridelovalcev, bo moralo Splošno sodišče EU uporabiti tristopenjski test sorazmernosti. Presoditi bo moralo, ali je izjema, ki jo določa Delegirana uredba primerna za doseganje legitimnega cilja, ali je tak ukrep nujen in ali je sorazmeren tudi v ožjem smislu.²³⁴ Menim, da je za zaščito interesov hrvaških pridelovalcev ukrep določitve izjeme v njihovo korist primeren, da na podlagi veljavne ureditve geografskih označb vin v EU ne obstajajo manj obremenjujoči ukrepi za pravico slovenskih pridelovalcev, ter da, glede na to, da je v Delegirani uredbi določen dodaten pogoj glede označevanja, ki je namenjen ublažitvi posledic, ki bi ga izjema lahko imela za slovenske pridelovalce, ukrep ni nesorazmeren. Kljub temu bi v skladu s sodbo v zadevi *Tokaj* lahko šlo za neupravičen poseg v premoženje, če bi se izkazalo, da je bilo kršeno načelo zakonitosti.

Glede šestega pritožbenega razloga izpostavljam mnenje dr. Bojana Pretnarja, s katerim se v principu strinjam. Dr. Pretnar meni, da Evropska komisija nima pristojnosti razglasiti neke nove avtohtone sorte vina, ki je generičen izraz, ker bi se s tem dejansko preklicalo varstvo označbe porekla istoimenskega vina. Ker bi sprejem izpodbijane uredbe lahko povzročil bistvene spremembe akta, ki izrecno prepoveduje, da bi zaščitena označba porekla postala generična, v skladu z 290. členom PDEU Evropska komisija akta ne bi smela sprejeti.²³⁵

Strinjam se, da, čeprav pravo EU to omogoča, geografska označba porekla in ime sorte vinske trte, ki sta enakovrednici, znotraj prava industrijske lastnine ne moreta soobstajati. Tako kot velja, da zaščitena geografska označba porekla ne more postati generična, velja tudi, da generičnemu izrazu varstva na področju geografskih označb porekla ne moremo podeliti. Glede stališča, da je Evropska komisija v primeru terana vzpostavila novo sorto vinske trte, je treba biti nekoliko bolj previden in

²³⁴ Trstenjak, Brkan: Pravo EU (2018), str. 224-228

²³⁵ Šutanovac: Pravni fokus: Zaščita terana (<https://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/pravni-fokus-zascita-terana>) (31. avgust 2019)

upoštevati mnenja stroke. Če namreč sledimo ugotovitvam hrvaških strokovnjakov, da je slovenska označba porekla "teran" dejansko proizvedena iz sorte "teran", ki se tradicionalno goji tudi v Istri, potem Specifikacija te označbe ni v skladu z dejanskim stanjem in zaradi tega Slovenija do varstva več upravičena. Če po drugi strani upoštevamo raziskave, na katere se sklicuje Slovenija, ki dokazujejo, da gre pri zadevni sorti v resnici za "refošk", potem Evropska komisija ni pooblaščen, da Hrvaški dovoli izjemo za označevanje svoje sorte z oznako "teran". Vprašanje, ki je torej ključno za razrešitev spora, bo v končni fazi najverjetneje odvisno tudi od tega, katerim znanstvenim ugotovitvam se bo dalo večjo težo. Sam težko ocenim strokovnost ene in druge raziskave, menim pa, da bi bilo verjetno bolje, da bi svojo oceno dejanskega stanja dala kakšna tretja, neodvisna skupina, sestavljena iz strokovnjakov iz različnih držav.

Pomemben argument, ki ga izpostavlja hrvaška stran je tudi, da zaščitena označba porekla "teran" ne izpolnjuje osnovnih predpostavk iz definicije označbe porekla, ki jo vsebuje Uredba št. 1308/2013, ker sama po sebi ne napotuje na neko geografsko območje. Ta argument je treba zavrniti iz preprostega razloga, da poleg neposrednih označb porekla, ki vsebujejo direktno napotilo na geografsko območje, poznamo tudi posredne označbe, ki na območje napotujejo prek percepcije potrošnika, ki označbo povezuje z nekim specifičnim teritorijem. Teran naj bi bila označba take vrste, ki je kot pojavna oblika sicer zelo redka,²³⁶ nikakor pa ji zaradi netipičnosti ne smemo odvzeti varstva. Po drugi strani hrvaški strani ni mogoče oporekati, da je bila prvotno zaščitena direktna označba porekla "kraški teran", ki je kasneje izgubila pridevnik "kraški" in tako postala indirektna označba "teran".

Nazadnje bi se opredelil še do argumenta zavajanja potrošnikov, ki sicer spada v sfero konkurenčnega prava, vendar je za celovito obravnavanje zadeve še kako pomembno. Čeprav Delegirana uredba določa, da morata biti zaščitena označba porekla "Hrvatska Istra" in ime sorte "teran" v istem vidnem polju ter da mora biti ime "teran" napisano z manjšimi črkami, je argument slovenske strani, da bi povprečni potrošnik lahko zmotno misli, da gre pri hrvaški izjemi do označevanja sorte teran v resnici za slovensko označbo porekla, ki ščiti vino teran. S tem argumentom se ne strinjam. Menim, da je malo verjetno, da bi relevantni potrošnik, ki je po mojem mnenju slovenski oziroma hrvaški potrošnik,²³⁷ oznako "Hrvatska Istra" zamešal za oznako vina, ki je proizvedeno na slovenskem Krasu.

²³⁶ Maček: Teran - kdo ima prav? (2017), str. 43

²³⁷ Glede na količino terana, ki ga proizvedemo v Sloveniji (le 1,5 odstotka vsega proizvedenega vina pri nas), povprečni evropski potrošnik slovenski "teran" najverjetneje sploh ne pozna.

5. Zaključek

Spor glede označevanja vina z oznako teran, ki se je pred nekaj leti vnel med slovenskimi in hrvaškimi pridelovalci vina, je kmalu prerasel v še en konflikt med slovensko in hrvaško politiko, v kateri skuša vsaka stran brezkompromisno pokazati svoj prav. Na vprašanje, kdo ima na podlagi pravnih argumentov "bolj prav" je težko enoznačno odgovoriti, kar potrjuje delovno hipotezo, ki sem si jo na začetku te magistrske naloge postavil. S procesnopravnega vidika obstaja velika verjetnost, da v sporu proti Evropski komisiji zmaga Slovenija, ker je prva v postopku sprejemanja izjeme v korist Hrvaške prekršila marsikatero postopkovno določbo in s tem prestopila pooblastila, ki jih ji daje pravo EU.

Z vidika določb prava intelektualne lastnine je zadeva še nekoliko bolj kompleksna. Nihče ne oporeka dejstvu, da se teran, ki ga pridelujejo na Krasu, zaradi kombinacije geografske lege in podnebnih značilnosti razlikuje od vina, ki ga pridelujejo v Hrvaški Istri. Stališča pa si diametralno nasprotujejo pri vprašanju, ali gre za isti sorti vinske trte in kako se ta sorta imenuje, zato bo na koncu pomembno vlogo pri razjasnitvi dejanskega stanja morala odigrati tudi sodba stroke.

Z vidika materialnopravne ureditve po mojem mnenju geografska označba porekla in istoimenska sorta vina ne moreta soobstajati, zato bo za dokončno rešitev spora v prihodnje moralo priti bodisi do preklica hrvaške izjeme bodisi do razveljavitve slovenske označbe teran. Glede na to, da se je teran, pridelan na Krasu, tradicionalno označeval in bil v slovenski zakonodaji urejen kot "kraški teran", menim, da bi bilo najbolj pravično, da se slovenskim pridelovalcem dodeli direktna označba porekla, hrvaški pa se dopusti izjema označevanja sorte in morda tudi možnost, da sami ali skupaj s pridelovalci s Slovenske Istre, če za to obstaja politična volja, zaščitijo "istrski teran". Za to, da bi teran sploh prodrl na evropsko tržišče in konkuriral svetovno priznanim vinom, ki se na njem prodajajo, bi bilo bolje, da Slovenija in Hrvaška stopita skupaj in raje kot v medsebojne spore investirata v promocijo obeh vrst vina in razlikovanje med njima.

6. Seznam literature in virov

6.1. Monografije

- Krisper-Kramberger, Marija: Varstvo označb geografskega porekla blaga : magistrska naloga, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 1980;

- Mantrov, Vladim: EU Law on Indications of Geographical Origin: Theory and Practice, Springer, 2014;
- Ogorevc, Blaž: Geografske označbe v Evropski uniji : diplomska naloga, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2003;
- Petelin, Tanja: Korenine in razvoj geografskih označb v Franciji in primerjava z ureditvijo v Sloveniji : diplomska naloga, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2004;
- Puharič, Krešimir: Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1 UPB 1) s komentarjem, GV Založba, Ljubljana 2003;
- Repas, Martina: Pravo blagovnih in storitvenih znamk, GV založba, Ljubljana 2007;
- Trstenjak, Verica in Brkan, Maja: Pravo EU : ustavno, procesno in gospodarsko pravo EU, GV založba, Ljubljana 2018;
- Vodopivec, Miran: Teran : vinska posebnost Krasa = un viono particolare del Carso, Vodopivec, Tomaj 2015.

6.2. Članki in strokovna literatura

- Ćuk, Ivan: Slučaj teran - pravna pozadina i izazovi, v: Teran u Istri: povijesno, ampelografsko, enološko i pravno gledište, Istrska županija, Pazin 2017, str. 147-180;
- Ilešič Bernik, Mojca: Vino in pravo EU, v: Izzivi prava v življenjski resničnosti = Challenges of law in life reality : liber amicorum Marko Ilešič, Univerza v Ljubljani Pravna fakulteta, Ljubljana 2017, str. 239-251;
- Keresteš, Tomaž: Vino in zaščita potrošnikov, v: VIII. Posvet pravo in ekonomija: Pravo, ekonomija in vino (konferenčni zbornik), LeXonomica, Maribor 2014, str. 135-154;
- Krisper-Kramberger, Marija: Nekatere novosti v pravni ureditvi označbe geografskega porekla blaga, v: Pravniki, letnik 50, št. 1-3 (1995), str. 13-42;
- Krisper-Kramberger, Marija: Označbe geografskega porekla vin v jugoslovanskem pravu, v: Pravniki, letnik 35, št. 10-12 (1980), str. 340-354;
- Maček, Patricij: Teran - kdo ima prav?, v: Pravna praksa, letnik 36, št. 12-13 (2017), str. 42-43;
- Maletić, Edi; Karoglan Kontić, Jasminka; Preinerl, Darko; Šimon, Silvio; Staver, Mario in Pejić, Ivan: Ampelografsko i gensko istraživanje terana i refoška u Istri (Hrvatska) - jedna ili dvije sorte?, v: Teran u Istri: povijesno, ampelografsko, enološko i pravno gledište, Istrska županija, Pazin 2017, str. 107-120;

- Mencinger, Jože: Poslušnost, neznanje ali oboje, v: Pravna praksa, letnik 36, št. 7-8 (2017), str. 24;
- Miklič, Matija: Zloraba delegiranih pooblastil Komisije v primeru teran, v: Pravna praksa, letnik 36, št. 3-4 (2017), str. 3;
- Peranić, Domagoj: Europsko pravno uređenje tržišta vina (2017), v: Teran u Istri: povijesno, ampelografsko, enološko i pravno gledište, Istrska županija, Pazin 2017, str. 181-188;
- Piano, Andrej: Geografske označbe - kratak opis, v: Podjetje in delo, letnik 27, št. 1 (2001), str. 88-100;
- Sadrić, Tomislav: Zemljepisne oznake u vinskome sektoru Evropske unije – neka aktualna pitanja, v: Teran u Istri: povijesno, ampelografsko, enološko i pravno gledište, Istrska županija, Pazin 2017, str. 121-146;
- Toić, Ugo; Bubola, Marijan in Licul, Doria: Teran u istarskome vinogradarstvu, v: Teran u Istri: povijesno, ampelografsko, enološko i pravno gledište, Istrska županija, Pazin 2017, str. 53-60;
- Zirnstein, Elizabeta: Pregled zakonodaje na področju vinarstva, v: VIII. Posvet pravo in ekonomija: Pravo, ekonomija in vino (konferenčni zbornik), LeXonomica, Maribor 2014, str. 1-10.

6.3. Internetni viri

- Alič, Vanja: Problematiziranje terana kot sorte se vleče že vsaj 200 let (<https://www.ovinu.si/157>) (31. avgust 2019);
- Mednarodna lista sort vinske trte in njihovih sinonimov Mednarodne organizacije za trto in vino (<http://www.oiv.int/public/medias/2273/oiv-liste-publication-2013-complete.pdf>) (31. avgust 2019);
- Register "eAmbrosia", podatkovna baza geografskih označb porekla, registriranih v EU (<https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>) (31. avgust 2019);
- Register "eSearch plus", podatkovna baza znamk, registriranih pred EUIPO (<https://euipo.europa.eu/eSearch/#details/trademarks/017078726>) (31. avgust 2019);
- Spletna stran Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: Vinarska inšpekcija odredila umik vina z oznako sorte »Teran«, pridelanega na hrvaškem, zaradi nedovoljene uporabe imena sorte (http://www.mkgp.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/6371/) (31. avgust 2019);

- Spletna stran Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: Minister mag. Dejan Židan v Bruselj za ohranitev celovite zaščite vina Teran (http://www.mkgp.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/9224/) (31. avgust 2019);
- Šutanovac, Lena: Pravni fokus: Zaščita terana (<https://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/pravni-fokus-zascita-terana>) (31. avgust 2019).

6.4. Pravni viri

6.4.1. Mednarodni viri

- Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin z dne 4. novembra 1950, spremenjena in dopolnjena s Protokoloma št. 11 in 14. s Protokoli št. 1, 4, 6, 7, 12 in 13;
- Lizbonski sporazum o varstvu označb porekla in njihovi mednarodni registraciji z dne 31. oktobra 1958, revidiran v Stockholmu 14. julija 1967 in amandmiran 28. septembra 1979;
- Madridski sporazum o preprečevanju lažnih ali zavajajočih oznak o poreklu blaga z dne 14. aprila 1891, revidiran v Washingtonu 2. junija 1991, v Haagu 6. Novembra 1925, v Londonu 2. junija 1934 in v Lizboni 3. oktobra 1958;
- Pariška konvencija za varstvo industrijske lastnine z dne 20. marca 1883, revidirana v Bruslju 14. decembra 1900, v Washingtonu 2. junija 1911, v Haagu 6. novembra 1925, v Londonu 2. junija 1934, v Lizboni 31. oktobra 1958 in v Stockholmu 14. junija 1967;
- Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine z dne 15. aprila 1994 (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*);
- Ženevski akt Lizbonskega sporazuma o označbah porekla in geografskih označbah z dne 20. maja 2015.

6.4.2. Viri prava EU

6.4.2.1. Primarna zakonodaja EU

- Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (Rimska pogodba) z dne 25. marca 1957;
- Pogodba o EU, Uradni list EU, št. C 326/01;
- Pogodba o delovanju EU, Uradni list EU, št. C 326/01;
- Listina EU o temeljnih pravicah, Uradni list EU, št. C 326/02.

6.4.2.2. Sekundarna zakonodaja EU

- Uredba Sveta (ES) št. 1493/1999 z dne 17. maja 1999 o skupni ureditvi trga za vino, Uradni list EU, št. L 179;
- Uredba Sveta (ES) št. 510/2006 z dne 20. marca 2006 o zaščiti geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila, Uradni list EU, št. L 93/12;
- Uredba Sveta (ES) št. 1234/2007 z dne 22. oktobra 2007 o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode („Uredba o enotni SUT“), Uradni list EU, št. L 299/1;
- Uredba št. 110/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. januarja 2008 o opredelitvi, opisu, predstavitvi, označevanju in zaščiti geografskih označb žganih pijač ter razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 1576/89, Uradni list EU, št. L 39/16;
- Uredba Sveta (ES) št. 479/2008 z dne 29. aprila 2008 o skupni ureditvi trga za vino, spremembi uredb (ES) št. 1493/1999, (ES) št. 1782/2003, (ES) št. 1290/2005 in (ES) št. 3/2008 ter razveljavitvi uredb (EGS) št. 2392/86 in (ES) št. 1493/1999, Uradni list EU, št. L 148/1;
- Uredba Sveta (ES) št. 491/2009 z dne 25. maja 2009 o spremembi Uredbe (ES) št. 1234/2007 o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode (Uredba o enotni SUT), Uradni list EU, št. L 154/1;
- Uredba Komisije (ES) št. 606/2009 z dne 10. julija 2009 o določitvi nekaterih podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 479/2008 glede kategorij proizvodov vinske trte, enoloških postopkov in z njimi povezanih omejitev, Uradni list EU, št. L 193/1;
- Uredba Komisije (ES) št. 607/2009 z dne 14. julija 2009 o določitvi nekaterih podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 479/2008 v zvezi z zaščitenimi označbami porekla in geografskimi označbami, tradicionalnimi izrazi, označevanjem in predstavitvijo nekaterih proizvodov iz vinskega sektorja, Uradni list EU, št. L 193/60;
- Uredba št. 1151/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. novembra 2012 o shemah kakovosti kmetijskih proizvodov in živil, Uradni list EU, št. L 343/1;
- Izvedbena uredba Komisije št. 753/2013 z dne 2. avgusta 2013 o spremembi Uredbe (ES) št. 607/2009 o določitvi nekaterih podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 479/2008 v zvezi z zaščitenimi označbami porekla in geografskimi označbami, tradicionalnimi izrazi, označevanjem in predstavitvijo nekaterih proizvodov iz vinskega sektorja, Uradni list EU, št. L 210/21;

- Uredba št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov in razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 922/72, (EGS) št. 234/79, (ES) št. 1037/2001 in (ES) št. 1234/2007, Uradni list EU, št. L 347/671;
- Uredba št. 251/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o opredelitvi, opisu, predstavitvi, označevanju in zaščiti geografskih označb aromatiziranih vinskih proizvodov in o razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 1601/91, Uradni list EU, št. L 84/14;
- Delegirana uredba Komisije št. 2017/1353 z dne 19. maja 2017 o spremembi Uredbe (ES) št. 607/2009 glede sort vinske trte in njihovih sopomenk, ki se lahko uporabljajo na etiketah vina;
- Uredba št. 2017/1001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o blagovni znamki Evropske unije, Uradni list EU, št. L 154/1.

6.4.2.3. Sodna praksa Sodišča EU in Splošnega sodišča EU

- Sodba Sodišča EU v zadevi *Evropska komisija proti Federativni republiki Nemčiji* (12/74) z dne 20. februarja 1975 (*Sekt*);
- Sodba Sodišča EU v zadevi *Kazenski postopki proti Karlu Prantlu* (C-16/83) z dne 13. marca 1984 (*Karl Prantl*);
- Sodba Sodišča EU v zadevi *Établissements Delhaize Frères et Compagnie Le Lion SA proti Promalvin SA in AGE Bodegas Unidas SA* (C-47/90) z dne 9. junija 1992 (*Rioja I*);
- Sodba Sodišča EU v zadevi *Kraljevina Belgija proti Kraljevini Španiji* (C-388/95) z dne 16. maja 2000 (*Rioja II*);
- Sodba Sodišča EU v zadevi *Regione autonoma Friuli-Venzia Giulia in Agenzia Regionale per lo Sviluppo Rurale (ERSA) proti Ministero delle Politiche Agricole e Forestali* z dne 12. maja 2005 (*Tokaj*);
- Sodba Sodišča EU v zadevi *Budějovický Budvar, národní podnik proti Rudolf Ammersin GmbH* (C-478/07) z dne 8. septembra 2009 (*Budějovický Budvar*);
- Sodba Splošnega sodišča EU v zadevi *Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto proti Uradu za usklajevanje na notranjem trgu* (T-659/14) z dne 18. novembra 2015 (*Port Charlotte I*);
- Sodba Sodišča EU v zadevi *Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO) proti Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto* (C-56/16 P) z dne 18. maja 2017 (*Port Charlotte II*).

6.4.3. Nacionalni viri

6.4.3.1. Tuji zakoni in podzakonski predpisi

- *Pravilnik o Nacionalnoj listi priznatih kultivara vinove loze*, Uradni list Republike Hrvaške, št. 159/2004;
- *Code de la consommation* z dne 14. marca 2016, Uradni list Republike Francije, št. 2016-301;
- *Code de la propriété intellectuelle* z dne 14. marca 2014, Uradni list Republike Francije, št. 2014-344.

6.4.3.2. Domači zakoni

- Vinski zakon, Službene novine Kraljevine Jugoslavije, št. 297/CXXIV;
- Zakon o vinu, Uradni list FLRJ, št. 31/57;
- Zakon o označevanju vina, Uradni list SRS, št. 21/1970, 16/1974;
- Zakon o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina, Uradni list SRS, št. 16/1974, 29/1986, 83/1989, 5/1990, Uradni list RS, št. 10/1991, 17/1991, 55/1992, 13/1993, 66/1993, 66/1993, 29/1995, 70/1997;
- Zakonu o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov razlikovanja (ZVIT), Uradni list SFRJ, št. 34/1981, 83/1989, 3/1990, 20/1990, Uradni list RS, št. 10/1991, 17/1991, 13/1992, 45/1995;
- Zakonom o industrijski lastnini (ZIL), Uradni list RS, št. 13/1992, 13/1993, 27/1993, 34/1997, 75/1997, 54/2000, 45/2001;
- Zakon o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina (ZVDP), Uradni list RS, št. 70/1997, 9/2001, 16/2001, 105/2006;
- Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1), Uradni list RS, št. 51/06, 100/13;
- Zakon o vinu (ZVin), Uradni list RS, št. 105/06, 72/11, 90/12, 111/13, 27/17;
- Zakon o kmetijstvu (ZKme-1), Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12, 26/14, 32/15, 27/17, 22/18.

6.4.3.3. Domači podzakonski predpisi

- Pravilnik o označevanju vina in drugih proizvodov iz grozdja in vina, Uradni list SRS, št. 18/77, 24/77, 10/78, Uradni list RS, št. 70/97, 40/01, 112/05, 105/06;

- Pravilnik o postopku in načinu ocenjevanja mošta, vina in drugih proizvodov iz grozdja in vina, Uradni list RS, št. 32/00, 99/01, 105/06;
- Pravilnik o vinu z oznako priznanega tradicionalnega poimenovanja – teran, Uradni list RS, št. 43/00, 94/05, 3/06, 105/06, 16/08;
- Pravilnik o registru pridelovalcev grozdja in vina, Uradni list RS, št. 16/07, 62/09, 4/16;
- Pravilnik o seznamu geografskih označb za vina in trsnem izboru, Uradni list RS, št. 49/07;
- Pravilnik o vinu z oznako priznanega tradicionalnega poimenovanja – teran, Uradni list RS, št. 16/08, 105/06;
- Pravilnik o označevanju in embalaži vina, Uradni list RS, št. 37/10, 8/17.